

Стенографски дневник

НА

97. заседание

Вторник, 17 септември 1946 г.

(Открито в 16 ч.)

Председателствувал подпредседателят Георги Трайков Секретари: Рада Ноева и Йордан Чобанов.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	Говорили:	Стр.
Отпуски	1069	Илия Добрев	1071
Проекторзации	1069	Васил Чобанов	1073
Законопроекти	1069	2. За изменение и допълнение на закона за военните сили. (Първо четене)	1075
По дневния ред:		3. За техническата компетентност. (Първо четене)	1075
Законопроекти:		Говорили: Цоло Кръстев	1079
1. За учредяване минно-индустриално		Георги Босолов	1080
предприятия Химически заводи „Солоподем“. (Първо	1069	Недялко Бояджиев	1080
четене)		Дневен ред за следващото заседание	1081

Председателствуваш Георги Трайков: (Звъни) Присъствуват нужният брой народни представители. Откривам заседанието.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Богев, Борис Димев, Давид Йерохам, Димитър Вучков, Жеко Кръстев, Иван Димитров, Иван Николов, Иван Патолов, Илия Ставрев, Крум Кюляков, Михаил Константинов, Никола Павлов, Николай Иванков, Спиро Трингов, Стоян Неделчев, Титко Чернокосев, Тодор Янакиев, Цветан Гаджовски и Цола Драгойчева) (Народните представители Георги Александров Божков и Юсеин Еминов Имамев положиха клетва)

Председателството е разрешило отпуск на следните народни представители:

Анастас Циганчев — 1 ден, Атанас Тотев — 1 ден, Георги Босолов — 7 дни, Георги Хълчев — 1 ден, Георги Божков — 3 дни, Димитър Вучков — 1 ден, Иван Патолов — 2 дена, Коста Дачев — 1 ден, Кирил Клисурски — 1 ден, Кръсто Стойчев — 6 дни, Михаил Константинов — 4 дни, Петър Запрянов — 1 ден, Цветан Канитанов — 1 ден, Станимир Гърнев — 1 ден, Иван Инджев — 2 дена.

Следните народни представители, които са се ползували досега с повече от 20 дни отпуск, са поискали отпуск, който следва да се разреши от Народното събрание:

Жеко Кръстев иска два дена отпуск. Който са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Драгомир Вълчков иска три дни отпуск по болест. Който са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Ганчо Златинов иска един ден отпуск по домашни причини. Който са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Стоянка Анчева иска един ден отпуск за провеждане околийска конференция. Който са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинството, Събранието приема.

Мата Тюркеджиева иска един ден отпуск. Който са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Цоло Кръстев иска шест дни отпуск за заминаване в чужбина. Който са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпили са следните законопроекти и предложения:

От Министерството на финансите — предложение за одобрение 21. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 24. VII. 1946 г., протокол № 95 — относно износа на 252 кгг. експортни цигари.

От същото министерство — предложение за одобрение 20. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 7 август 1946 г., протокол № 103 — относно освобождаването от бандеролно право и др. 397 кгг. цигари, отпуснати за нуждите на разни министерства.

От същото министерство — предложение за опрощаване сумата 12.190.513 лв., дължима за данъци, върхнини и др. от несъстоятелни и несъществуващи данъкоплатци.

От Министерството на железниците, пощите и телеграфите — предложение за опрощаване таксите и обемите на разрез в размер до 200 лв., дължими от частни лица и обществени учреждения на

Главната дирекция на железниците и пристанищата по наказателни постановления, издадени въз основа на закона за реда по железните пътища за времето от 1930 г. до 31. XII. 1944 г.

От същото министерство — законопроект за изменение на закона за обществено хлебопроизводство и хигиенизиране на селото.

От същото министерство — законопроект за възстановяване жилищни и стопански сгради на лицата, имотите на които се отчуждават за напрана, разширение или преустройство на ж. п. линии и гари, съоръжения и др.

От Министерството на информацията и на изкуствата — законопроект за кино-културата.

От Министерството на индустрията и занаятите — законопроект за уреждане членуването на служителите при Министерството на индустрията и занаятите в фонд „Взаимопомощ“.

От същото министерство — законопроект за освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. женските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчини грижи“ в Габрово.

От същото министерство — законопроект за централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите.

От същото министерство — законопроект за учредяване „Български синдикат за производство на изкуствени торове и други химически произведения“.

От Министерството на правосъдието — законопроект за оформяване правата на лица, построили етажи или части от етажи върху чуждо място.

Понеже няма никой от министрите, законопроектите на които ще разглеждаме, давам 10 минути отпих.

(След отпиха)

Председателствуваш Георги Трайков: (Звъни) Заседанието продължава. Присъствува г-н министърът на електрификацията.

Пристъпваме към дневния ред. Поради това, че г-н министърът на благоустройството отсъствува, моля г-да народните представители да се съгласят да отложим разглеждането на точка първа от дневния ред и да пристъпим към разглеждането на точка втора. Който са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане точка втора от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за учредяване минно-индустриално предприятие Химически заводи „Солоподем“.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Рада Ноева (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за учредяване минно-индустриално предприятие Химически заводи „Солоподем“.

Г-да народни представители! Предприятието „Солопроизводствен подем“ („Солоподем“) при гр. Провадия съществува досега, по закона от 20 февруари 1943 г. — „Държавен весник“, бр. 39, като смесено държавно предприятие с разни съучастия на Районния кооперативен съюз „Общ подем, гр. Провадия“, и Държавните минни, гр. Перник.

Провадийските солни концесии са използвани досега за добиване само на сол и в това направление има добри постижения. Но тия концесии могат да послужат, заедно с близкочаждящите се големи източници на чист варовик, за производство на калцирана сода, сода каустик, солна киселина, меден оксихлорид и други химически произведения, извънредно необходими за родната индустрия и стопанство. В нашата страна няма реализирани производства за такива химически произведения и нуждата от тях се задоволява чрез внос от други страни.

По съображения да се образува ново мощно минно-индустриално-стопанско предприятие, за съществяване горесловените производства, през изтеклата пролет са били водени във Върховния стопански съвет преговори за прустройване на предприятието чрез увеличаване на основния капитал и привличане като трети равноправен съдружник Българската земеделска и кооперативна банка. Представеният законопроект е почти изцяло дело на тия преговори, завършили със съгласието на банката, на досегашните съдружници и Върховния стопански съвет. Привличането на Б. з. и к. банка, един от най-крупните финансови институти у нас, с широк апарат и опит, с големи кредитни и финансови възможности, е гаранция, че делото ще преуспее и че подборът на този трети фактор в новото предприятие, наречено Химически заводи „Солоподем“, е сполучлив.

Новото предприятие ще бъде едно от първите, и то от голям стил, смесено държавно предприятие. Отношенията между трите съучастници, управлението на предприятието, неговото развитие, разчитането на периметрите и концесиите, от странични права и привилегии, запазване по възможност права за сметководен и финансов контрол по реда на Б. з. и к. банка, свързването на предприятието с Главната дирекция на природните богатства и министра на електрификацията, водите и природните богатства и т. н. — всичко това е легнало в представения законопроект. Същевременно следва да се отмени законът за „Солоподем“ от 20 февруари 1943 г., „Държавен вестник“, бр. 39.

По тия съображения, моля ви, г-да народни представители, да приемете за разглеждане и одобрение настоящия законопроект. Гр. София, август 1946 г.

Министър на електрификацията, водите и природните богатства:

Т. Костов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за учредяване минно-индустриално предприятие Химически заводи „Солоподем“.

1. Наименование, предмет, седалище

Чл. 1. Учредява се минно-индустриално предприятие под наименование Химически заводи „Солоподем“, което има за цел минната и индустриална експлоатация на Провадийските солни концесии, досегашно притежание на „Солопроизводствен подем“, или съкратено „Солоподем“, а също и на концесии, които в бъдеще биха се придобили.

Дейността на предприятието включва: разработване на каменосолните залежи, добиване на обикновена (готварска) сол по разни методи, стопанисване на лечебни бани, производство на калцирана сода, сода каустик, меден оксихлорид, солна киселина, хлор и други производни химикали, за чието производство солта е необходима и първична основа.

Предприятието съставя отделна юридическа личност, със седалище в гр. Провадия.

В него участвуват при равни права и задължения: Районният кооперативен съюз „Общ подем“ в гр. Провадия, Държавните мини „Перник“ (Главната дирекция на природните богатства) и Българската земеделска и кооперативна банка в гр. София.

Чл. 2. Министерството на електрификацията, водите и природните богатства внася служебно в надлежните регистри на името на новоучреденото предприятие собствеността и правото за експлоатация на концесиите: 1) „Българьойска солница“ от 400 хектара; 2) „Байнова солница“ от 587 хектара; 3) „Св. Георги Победоносец“ от 600 хектара; 4) „Кадърьойска солница“ от 287 хектара; 5) „Солена криза“ от 660.44 хектара; 6) „Безсолница“ от 551 хектара; 7) „Манастирска солница“ от 666 хектара, и 8) „Концесия за добиване сол чрез изпаряване на водата от соления извор в концесия „Св. Георги Победоносец“.

Обявяват се за погасени всички права и преимущества, които трети лица, в каквито и да било качества и на каквито и да било основания, са придобили срещу Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подем“ в гр. Провадия при последователните прехвърляния на запазените периметри, по които са били отстъпени на казания синдикат посочените в този член солни концесии.

Считат се за недействителни всички задължения, които са били поети от който и да било от праводателите, посредствени и непосредствени, на Районния земеделски кооперативен синдикат „Общ подем“ в гр. Провадия, които са имали за причина обявените за погасени с настоящия член права и имущества.

II. Средства

Чл. 3. Новоучреденото предприятие Химически заводи „Солоподем“ придобива в собственост всички недвижими и движими имущества на досегашното предприятие „Солопроизводствен подем“ в гр. Провадия по реалната им стойност към датата на влизането в сила на настоящия закон.

Чл. 4. Предприятието „Солопроизводствен подем“ се прекратява без ликвидация, като неговите права и задължения се прехвърлят върху Химически заводи „Солоподем“.

Чл. 5. Капиталът на предприятието се определя на 162.000.000 (сто шестдесет и два милиона) лева, напълно внесени поавно от участниците, а именно по 54.000.000 (петдесет и четири милиона) лева.

Частите на Районния кооперативен съюз „Общ подем“ в гр. Провадия и държавните мини в гр. Перник (Главната дирекция на природните богатства) са внесени при учредяването на предприятието, а Българската земеделска и кооперативна банка ще внесе своя дял от 54.000.000 (петдесет и четири милиона) лева в срок един месец, считан от деня на влизане на този закон в сила.

Забележка. Вписаното в книгите на досегашното предприятие капиталово участие на Районния кооперативен съюз „Общ подем“ в гр. Провадия и държавните мини в гр. Перник (Главна дирекция на природните богатства) в размер по 10.617.049, или общо 21.234.098 лв., се увеличава на 54.000.000 лв. за всяка една от тия две формации, или общо 108.000.000 лв., за да бъде изравнено с действително внесенния и установен темен капитал в натура и пари. Разликата от 86.765.902 лв. се изразява като учредителни разходи на предприятието, които се минават в актив и остават да бъдат погасени от редовните приходи на предприятието в един максимален срок от 20 години, съгласно последващите по предмета решения на управителния съвет.

Районният кооперативен съюз „Общ подем“ в гр. Провадия и Държавните мини „Перник“ в гр. Перник (Главна дирекция на природните богатства) ще отнесат така установеното увеличение на капитала им в предприятието към резервните си фондове. Това увеличение не се счита за печалба и не създава никакви данъчни задължения по който и да било закон.

III. Управление

Чл. 6. Предприятието се управлява от общо събрание и управителен съвет, а се контролира от проверителен съвет.

Общото събрание на предприятието се образува по 5 представители от управителния съвет на Районния кооперативен съюз „Общ подем“ в гр. Провадия, административен съвет на държавните мини в гр. Перник (Дирекционния съвет на Главната дирекция на природните богатства) и управителния съвет на Българската земеделска и кооперативна банка в гр. София. Трите съвета притежават в общото събрание по равно число (по 1/3) гласове. В общото събрание вземат участие по право: директорът на Районния кооперативен съюз „Общ подем“ в гр. Провадия, главният секретар на Министерството на електрификацията, водите и природните богатства и съответният началник при управлението на Б. з. и к. банка, а с право на съвещателен глас — членовете на управителния съвет на Химически заводи „Солоподем“, които не са по право членове на общото събрание, и главният директор на предприятието.

Общото събрание се занимава със следните въпроси, които засягат интересите на предприятието: 1) приема отчета на управителния съвет и доклада на проверителния такъв върху сметките, годишната равностметка, както и разпределението на загубите и печалбите в края на годината; 2) освобождава от отговорност членовете на управителния и проверителния съвети за делата в управлението на предприятието през изтеклата година; 3) посочва членове на управителния и проверителния съвети; 4) определя размера на земите, които предприятието може да еклочи; 5) разрешава организирането на нови предприятия и други почини на Химически заводи „Солоподем“, с изключение на правото да извършва сделки и актове, които излизат извън от целта или нарушават предмета на предприятието, както те са определени в този закон; 6) определя шата на служителите, техните заплати и други парични и натурални доволствия и гласува бюджета; 7) дава пълномощия на управителния съвет; 8) решава даването под съд на членовете на управителния и проверителния съвети и избира пълномощници за водене на делата.

Общото събрание се свиква от управителния съвет и се председателства от министъра на електрификацията, водите и природните богатства.

Чл. 7. Управителният съвет се състои от 7 члена, посочени от общото събрание по двама от всеки съучастник, които членове следва да бъдат настоящи или бивши членове на управителните тела или настоящи или бивши висши служители по ведомствата на съучастниците, а седмият член се назначава от Министерския съвет, по предложение на министъра на електрификацията, водите и природните богатства.

Управителният съвет избира от своя състав председател и един или двама подпредседатели за заместник или заместници. В зависимост от нуждата, той може да назначава член-делегати или дирекционен съвет, като определя състава и делегираните му права. Дирекционният съвет се председателства от член-делегата.

Управителният съвет взема решение по всички въпроси във връзка с управлението на предприятието. Той не може да отчуждава и да ипотекира недвижимото имущество на предприятието, освен по решение на общото събрание.

Управителният съвет между другото определя:

1. Дневния ред на общото събрание; 2) съставя годишния биланс и равностметка за разпределение на загубите и печалбите, както и годишния отчет за своята дейност; 3) урежда доставките и другите предприятия, определя цените на произведенията на предприятието; 4) назначава и уволнява членовете на дирекционния съвет, главния директор и необходимите стопански, технически, административни и други ръководители на предприятието, правата и длъжностите на които се определят от специален повелник; 5) приготвява нужните правилници и наредби за разните служби и предприятия; 6) разрешава постройките, наделения, фабрики, инсталации, покупки на машини, инвентар и други; 7) разглежда и одобрява договорите и спогодбите, които има да се сключват с трети лица за сметка на предприятието, определя начина на плащането на производството и разрешава рекламациите, предявени към предприятието; 8) приготвява за общото събрание проект-бюджет.

Управителният съвет може да делегира на дирекционния съвет или на главния директор, ако не е съставен дирекционен съвет, правата си по точки 6 и 7, като определя обема и условията на тази делегация.

Чл. 8. Мандатът на управителния съвет е тригодишен.

В случай на смърт или излизане поради подаване оставка или по реда на назначаването на някои от членовете на управителния съвет, на мястото на излезлия член се назначава по предвидения в този закон ред, нов член, чийто мандат изтича заедно с този на целия управителен съвет.

Управителният съвет на досегашното предприятие „Солоподем“ управлява същото до един месец от излизането в сила на настоящия закон, в който срок следва да бъде назначен, по реда на чл. 7, нов управителен съвет.

Чл. 9. Управителният съвет се събира на заседание по покана на председателя на дирекционния съвет, ако има съставен такъв, или на главния директор всякога, когато е нужно, но поне веднаж в месеца.

Заседанията му са законни, когато присъствуват поне четвърта от членовете.

Решенията се вземат с болшинство на присъстващите.

При равенство на гласовете решава гласът на председателствувания заседание.

Главният директор на предприятието, който е лице, назначено по избор от управителния съвет, присъствува на заседанията на съвета със съветателен глас.

Който от назначените членове на управителния съвет не е взел участие в заседанията на съвета в продължение на три месеца по ред, без уважителни причини, се счита подал оставка.

Чл. 10. Членовете на управителния съвет, които не са длъжностни лица, получават възнаграждение, което се определя в бюджета на предприятието, а длъжностните лица получават възнаграждение на заседание.

Чл. 11. Постоянен изпълнителен орган на управителния съвет е главният директор или дирекционният съвет, ако е съставен такъв.

Главният директор, респективно дирекционният съвет, изпълнява решението на управителния съвет, ръководи текущите дела на предприятието по директивите на същия и упражнява правата, които управителният съвет му е делегирал в кръга на настоящия закон.

Главният директор, респективно дирекционният съвет, назначава и уволнява служителите, с изключение на ръководителите на отделните служби, които се назначават от управителния съвет.

Главният директор, респективно дирекционният съвет, определя размера на надниците и премията в сферноорен труд, приготвя и представя на управителния съвет за одобрение годишната равностметка и сметката „Загуби и печалба“, ръководи всички служби, служещи и работници, грижи се за благоустройството и хигиената на предприятието.

Главният директор, респективно дирекционният съвет, е отговорен за правилното отправяне на службите и дейността на предприятието, както и за прилагането на решенията на общото събрание, на управителния съвет, на законите, правилниците и наредбите.

По ред трети лица, учредения и съдебни места и власти предприятието се представлява: а) от председателя на управителния съвет, съвместно с главния директор или с един член-делегат от дирекционния съвет, или б) от двама членове на дирекционния съвет.

При писмени актове предприятието се задължава чрез два подписа на две от казаните лица, положени под наименованието му.

Управителният съвет може да делегира право на подпис на други служители на предприятието, като в този случай в решението си определя ясно и точно обема на даденото овластяване, както и естеството му — единично или съвместно.

Чл. 12. Всички решения на управителния съвет се вписват в протоколните книги, подписани от всички присъстващи членове и директори.

IV. Сметководство, годишна равностметка, отчетност и надзор

Чл. 13. Сметководството и деловодството на предприятието се водят съгласно търговския закон и закона за търговските книги.

Чл. 14. Годишното упражнение съпада с календарната година. В края на всяка година се приключват всички книги и се съставя годишната равностметка и сметката „Загуби и печалба“.

Чл. 15. От годишните приходи се спадат разходите за управлението, възнаграждението, заплатите и надниците, лихвите и амортизацията на инвентарите — машини и инсталации, за погасяване учредителните разноси, съгласно забележката на чл. 5 на този закон.

Чистата печалба на предприятието се разпределя, както следва:

а) 20% за запасен фонд;

б) 5% за фонд „Културно-социални и здравни начинания за работниците при предприятието“;

в) 10% за фонд „Премияне на проявилите се постоянни и временни работници и служители“, който се разходва по правилник, изработен от управителния съвет, и по негово решение;

г) 2% за възнаграждение на управителния съвет и проверителен съвет, разпределяни съгласно участието на всеки един член в заседанията на тези съвети.

д) остатъкът от чистата печалба, по решение на общото събрание, служи за образуване „фонд за разширение на предприятието“ или се разпределя равноправно между тримата съучастници.

Фондовете се намират в разпореждане на управителния съвет, който взема решение за употребяването им. Управителният съвет на предприятието изработва правилник за фонда по буква „б“.

Чл. 16. Операциите, балансите, годишната равностметка и сметката „Загуби и печалба“ се проверяват редовно от проверителен съвет, състоящ се от трима души и с мандат три години.

Общото събрание посочва по едно лице, изходящо от всеки един от съучастниците в предприятието, за член на проверителния съвет. Ако между тях няма заклет експерт-счетоводител, институтът за заклет експерт-счетоводители назначава един проверител — заклет експерт-счетоводител, в който случай членовете на проверителния съвет стават четирима.

В срок един месец от излизането на този закон следва да бъдат назначени по установения ред лица за проверителен съвет.

Членовете на проверителния съвет са облечени с права на финансови инспектори: за констатиране нарушение на отчетността те съставят актове на неизпълнените лица, съгласно закона за финансовата инспекция и правилника за прилагането му, на които актове дава ход Българската земеделска и кооперативна банка по реда на актовете за начет, съставени при ревизиите на кооперативните сдружения.

За своите проверки и констатации по тях, както и за заседанията си, проверителният съвет съставя протоколи в края на годината — годишен доклад. Този доклад, заедно с доклада на управителния съвет, се представя от последния най-късно до първи април на всяка година на общото събрание.

Членовете на проверителния съвет получават възнаграждение или заседателни съобразно бюджета на предприятието.

Чл. 17. „Химически заводи „Солоподем“ извършва своите доставки и предприятия по начин и ред, определен от управителния съвет, общо или за всеки случай отделно, без да е свързан с други ограничения. Управителният съвет определя и начина за извършване разходите, контрола върху тях и отчетността на приходите.

Чл. 18. Редовният бюджет на предприятието трябва да бъде изготвен преди изтичането на предпоставящото бюджетно управление.

Бюджетът се одобрява от общото събрание.

Бюджетните предвидения и общите му разпореждания са задължителни както за управителния съвет, така и за всички служители и работници. Бюджетът има действие от началото на годината, за която се отнася, независимо от датата на утвърждаването му.

Чл. 19. При поемане на управлението първият управителен съвет съставя, чрез свои делегати, един въстъпителен баланс на предприятието.

Особени и преходни разпореждания

Чл. 20. Предприятието се освобождава от действието на закона за б. о. п.

То се освобождава също от всички данъци и мита, както и от таксите, митата, берните и другите публично-правни плащания и тежки, от които са освободени държавните учреждения.

По отношение закона за гербовия налог предприятието се счита за държавно учреждение.

Чл. 21. Законът за държавните служители се прилага и по отношение на служителите и работниците на предприятието, доколкото не противоречи на настоящия закон.

Щатните служители и работници са членове на пенсионния фонд за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мина.

Чл. 22. Предприятието „Химически заводи „Солоподем“ се снабдява с актове за собственост върху недвижимите имоти, предадени му с настоящия закон служебно от съответния нотариус, като се освобождава от всякакви държавни, общински и други такси, берни, герби, нотариални и други мита и пр.

Чл. 23. Отменява се законът за учредяване на предприятие за експлоатация на Провадийските солни концесии („Държавен вестник“, бр. 39.20 февруари 1943 г.

Председателствуваш Георги Трайков; Има думата народният представител г-н Илия Добрев.

Илия Добрев (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Нашият народ току-що изнесе една блестяща победа на 8 септември т. г. с историческо значение за България и българския народ — унищожаване на Кобургската династия и установяване на своята скъпа Народна република. С провеждане на референдума правителството на Отечествения фронт, подпомогнато от Народното събрание, изпълни още едно обещание пред нашия народ и осъществи една от най-важните точки от своята програма.

След референдума Народното събрание продължава своята творческа законодателна дейност и подготвя законодателните условия за друго, също така важно и с историческо значение мероприятие у нас — изборите за Велико народно събрание за изменение на търговската конституция на новото време, в духа на приобщените от 9 септември 1944 г.

В изпълнение на стопанската програма на правителството на Отечествения фронт днес пред Народното събрание е сложен за разглеждане един извънредно важен законопроект — законопроектът за постройка на химически комбинат при предприятието „Солоподем“ — Провадия, с което се слага здраво начало за създаване на тежка индустрия у нас.

Г-жи и г-да народни представители! Ние трябва да благодарим на г-на министъра на електрофикацията, др. Трайчо Костов, че се е съгласил, построяването на химическия комбинат да стъпне именно при предприятието „Солоподем“ — Провадия. Аз апелирам към г-да народните представители да подкрепят тази законодателна инициатива, тъй като тук съществуват сравнително най-благоприятните условия за постройка на такъв комбинат. Както процентът на солта, така и химическият състав на водата при „Солоподем“ благоприятствуват, щото при минимум производствени разходи да се добият максимум резултати. Така н-р, докато процентът на солта в морската вода при Бургас и Поморие,

където се добива сол чрез изпарение, е около 2%, водата, от която се добива сол при „Солоподем“, съдържа 27% сол. Това е от най-големите количества в проценти сол, което се съдържа в морските и други води, известни на науката досега. Във водата например на Средиземно море се съдържа само 2.5% сол, а в тая на Черно море едва 2%. Солената вода при „Солоподем“, според мненията на специалисти, е една от най-наситените и изключително благоприятна за получаване на различни други произведения от нея. В един литър вода от „Солоподем“ се съдържа следните соли: натриев хлорид 298.65 гр., калиев сулфат 5.04 гр., натриев сулфат 1.56 гр., магнезиев хлорид 0.55 гр., натриев карбонат 0.22 гр., железен окис 0.30 гр., вода 891.88 гр., или всичко 1.198.900 гр.

Г-жи и г-да народни представители! Предприятието „Солоподем“ в този си вид и състояние е едно от важните и голямо стопанско значение предприятие у нас, но за съжаление нашият народ не го познава в истинската му светлина, а съди за него по името, което то доби от партизанските борби, водени за него от всевъзможни търгаши през един доста дълъг период от неговото развитие. Когато нашият народ употребява фино бялата и явна чистата и ситна сол, добивана в „Солоподем“, той почти няма или има слаба представа къде и при какви условия се произвежда тя. В най-добрия случай се смята за достатъчно знание, че тя се добива „в солницата при Провадия“.

Ами позволете, г-да народни представители, малко история на предприятието „Солоподем“, което напълно заслужава тази чест и което би било израз на уважение и почит към ония труженици, които дадоха и продължават да дават всичко за преуспяването на това голямо дело.

През 1917 г., когато заедно с другите произведения от пазара липсваше и солта, градинарският работник Стоян Събев от Тутаканци, Провадийско, забелязва, че овцете от пасищата стада в долината южно от Провадия стремително се спущат и жадно пият от едно малко и новооткрито изворче при Провадийската река. При внимателна проверка, направена от същия, се оказва силно солена вода в изворчето.

По края на войната и до 1920 г. единственото съоръжение за експлоатация на солената вода беше една ръчна помпа и една будка, построена за служителите от Провадийската община. Населението от най-отдалечените краища на околните и областта с буренца на коли само срещу 5 лв. такса се сдобиваше с тази скъпоценна за времето си течност, а Провадийската община се сдобива с един значителен приходен източник.

Застъпено е, че за откриването на извора своевременно е било уведомено Министерството на търговията от кмета на гр. Провадия.

О тук, г-да народни представители, се случва нещо, което беше обикновено при режимите в миналото; двама приближени до министерството — Димитър Байнов и Христо Кравков — запозват първи периметри. При разглеждането на заявленията за периметри в министерството заявлението на Провадийската община — която също подава такова — се оставя без последствие на туй основание, че е „закъсняла“ с документите си с половин час, след подаване на документите от двамата фаворити. В резултат общината запазва правото си само на един кладенец, с задължение да пречиства водата в сурово състояние.

Ако обаче Байнов и Кравков не организират предприятие за експлоатация на водата в законния срок, те продават концесията си на районния кооперативен съюз „Общ подем“, Провадия, и използвайки положението си на фаворити на властта, са прокарвали в подписания за целта договор правото си да получават на вечни времена 3% върху продажната стойност на изварената, 6% от каменната сол и 10% от всички други химически произведения, каквито евентуално в бъдеще биха се произвеждали в предприятието. От стойността, според договора, се приспадат само разходите по акциза, без да се имат пред вид други видове разходи — което дава за последствие редица дела, изпълнителни листове срещу районния кооперативен съюз и много други излишни разходи за сметка на съюза.

В 1920 г. е вече възможно започване постройка на първата инсталация на фабриката за производство на сол по изработени в Германия планове, което продължава до 1925 г. и струва на съюза около 7 милиона лева.

П сната в движение инсталацията се оказва негодна. Пристъпва се към преустройство, сега вече под ръководството на инженер-немет. Нова 6 милиона лева разходи. Изгубени са още две години — 1924—1926 г. Към края на 1926 г. и началото на 1927 г. целине е фабриката на районния кооперативен съюз за производство на сол с две тави и един комин, с капацитет 9 милиона килограма годишно производство.

Г-жи и г-да народни представители! Излишно е да ви излагам какви големи трудности и пречки са срещали пионерите на първата кооперативна фабрика, при враждебното отношение на властта тогава към кооперативите, при липсата на подходящ опит в работещите кадри, но и с какъв пък ентузиазъм, вяра и надежда са държали своята подкрепа кооператорите от Провадийска околия на първия торте!

В годините 1923, 1924 и 1925 фабриката почти не работи. Произведени са: в 1923 г. — само 451.340 кгр., а в 1924 г. — 199.800 кгр. на обща сума 2.789.992 лв.

След преустройствата, извършени от 1926 г. до 1931 г., фабриката работи сравнително редовно, като капацитетът на производството се движи между три до четири милиона килограма годишно с заети работници до 50 души.

Наред с усиления за изграждане на фабриката, предприети са и мерки за откриване на каменсолни залежи. През 1925 г. усилията е увенчават с успех: на 18 м. дълбочина са открити соли залежи

с дебелина до 500 м., дължина 900 м. и ширина 400 м. Оказа се, че откритата сол не е достатъчно чиста и е непригодна за непосредствено употребление, но съдържанието само на чистата част от пласта е достатъчно да задоволи нуждите на страната за 2000 години, пресметнато по 50—60 милиона килограма годишно. През 1943 г. е констатирано, че този пласт е много по-дебел. Досега е достигната 1000 м. дълбочина без това да бъде краят му.

Г-жи и г-да народни представители! Както обикновено ставаше при подобни случаи, реакционно-капиталистическите хиени започнаха да душат, да си вдигат муцуната и всячески да действуват, солните залежи да бъдат отнети от районния кооперативен съюз и ако не на тях, поне на държавата да бъдат предадени — напипа тогава тя беше тяхна! През управлението на Ляпчевия сговор в 1931 г. със специален закон каменните залежи се изкупили от държавата срещу 13.000.000 лв., които районният кооперативен съюз дължеше на Българската земеделска и кооперативна банка, а на съюза се предостави правото да черпи вода за изваряване само от един извор. От друга страна това бяха години за златоносна манна за разни телсфончета, които срещу „скромни възнаграждения“ спасяваха полс-желението на синдиката, измъквайки много милиончета народна мъка от съюза.

Ентузиазмът обаче на кооперативните дейатели не угасна, желанието им да служат на народа си не ги напуща и с подкрепата на съюза на кооперативите, при финансовата подкрепа на клон на Българската земеделска и кооперативна банка в Провадия, на кооперативите и съчувствието на кооперативите в околните през 1932—1939 г. районният кооперативен съюз разшири старата фабрика с нови три тави с директен огън, четири парни тави и още един комин, като капацитетът на производството се увеличи на 10.000.000 кгр. годишно с 250 работници заети в предприятието.

През периода 1939—1943 г. съюзът построи втора солварна фабрика с три двойни тави и два комина. При съществуващите инсталации производството обективно порастна на 18.000.000 кгр. годишно при ангажирани работници 350 души, но фактически производството не надмина 14.000.000 кгр., защото парните тави в новата фабрика не бяха пуснати. Солварната фабрика, собственост на районния кооперативен съюз „Общ подем“, с закон от 20 февруари 1943 г., както е казано в мотивите на законопроекта за постройка на химически комбинат, бе отнета от съюза и се учреди ново предприятие под ведомството на Министерството на търговията при равно участие на Държавните минии „Перник“ и районния кооперативен съюз „Общ подем“ под ново име „Солоподем“, с което се приключи един бурен период на много падане и ставане, но период на несъмнено творчество.

Г-жи и г-да народни представители! Както казах, предприятието „Солоподем“ и в това си състояние е важно стопанско предприятие от голямо значение не само за Провадийска околия и Варненска област, но и за цялата страна. От 1926 до 1946 г. то даде възможност средно на 320 работници да вложат своя труд в производството, да изкарват своята прехрана и съответно помогна за намаляване безработицата. То снабдява страната с най-голямата част от необходимата сол. Приходите на държавата от „Солоподем“ са значителни. Общото производство от 1923 до 1946 г., въпреки всичките му колебания, се изчислява на 159.514.232 кгр. на стойност 744.191.010 лв. Държавата е получила от различни данъци 167.931.514 лв. Провадийската община е получила за две години 19.158.832 лв. от таксата по 1 лв. на кгр. сол. За 1946 г. предприятието ще реализира бруто доход 170.000.000 лв. Държавата ще получи от акциз, напълно и др. около 21.000.000 лв. В полза на Провадийската община ще постъпят 14.000.000 лв.

След отнемане на предприятието от „Общ подем“, поради военновременните условия производството спада от 13.000.000 кгр. през 1943 г. на 11.000.000 кгр. през 1944 г. при заети работници 290 души. През 1945 г. производството се задържа на нивото от 1944 г. при същото число работници. През 1946 г. до м. септември производството достига 8.600.000 кгр. при 320 работници.

Днес отношението на работника към предприятието е ново. Кипи съревнувание и ударничество за по-голямо производство, за по-добро качество. На два пъти предприятието е обявено за ударник и държи знамето на първенството. 320 работници работят на четири смени. Положението на работниците във връзка с надниците е значително подобро. Средната надница за 8-часов работен ден е 420 лв., а за 3-часов работен ден — 340 лв. При новото отношение на работниците, при ентузиазма, съревнуването и ударничеството, с които се работи днес, ако не бяха обективните трудности, главно липса на ламарина за изкарване на тавите, лошите възлища, липса на жилища за работниците, достиженията на предприятието биха били много по-големи.

Предприятието „Солоподем“ в този момент притежава следните имоти по баланс: а) сгради и съоръжения за 41.648.680 лв., б) 300 декара земя за 5.300.000 лв. в) машини и инсталации за 23.609.469 лв.

При предприятието са уредени серни бани, които привличат ежегодно 56 хиляди души летовници, страдащи от мигрена, ревматизъм и други болести, което прави курорта при „Солоподем“ един от най-масово посещаваните в страната. Около предприятието бързо изниква и расте цял град, за съжаление още стихийно и без план.

Г-да народни представители! Това, което аз ви събих, за да имате една приблизителна представа, далеч не изчерпва сегашното състояние на предприятието, а още по-малко перспективите за неговото развитие. Находящите се в земята пластове от соли залежи не са напълно и точно още установени, дебелината им не е измерена, не са определени точно също дебятът и мястото на солената вода. При всяко изкопаване на 18 метра дълбочина избликва солена вода.

Добиването на солта днес, според начина на производството и наличните инсталации, е доста скъпо. Войната попречи за доставката на вакуумни инсталации, което щеше да намали съответно производ-

стените разноски, щеше да увеличи производството и да подобри качеството на солните продукти. Понастоящем предприятието е в преговори с няколко чужди фирми за доставката на вакуумни инсталации, което ще допринесе за увеличаване на производството към 18—20 милиона килограма годишно.

Все със същата цел и за намаляване цената на солта управлението на „Солоподем“ още сега се е ориентирало към засилване и увеличение постройките на басейни за слънчево изпарение на принципа на морските солници. Тук, разбира се, способът ще бъде много по-добър и стопански изгоден, тъй като резервоарите са циментови и водата се излива в тях в свършено чисто състояние. Предвижда се в най-скоро време постройката на такива резервоари-изпарители до 200 декара площ с годишно производство до 18 милиона килограма.

От солената вода със състав, какъвто има провадийската, могат да се добият много химически продукти от първа необходимост, на първо място сол за непосредствено потребление която има следния химически състав: натриев хлорид 98.86%, калциев сулфат — 0.36%, магнезиев сулфат — 0.33% и железен окис — 0.44%. Този химически състав и дава предимство пред всички видове сол, произведени в България, или внасяни отвън, главно заради това, че съдържа голям процент натриев хлорид и малък процент от останалите соли, които намаляват белия цвят, както и приятния вкус на солта; на второ място, калцирана сода, която се употребява в стъкларската, текстилната и други индустрии, сода каустик, мелен оксихлорид, който се употребява вместо син камък в лозарството, и редица други още соли.

Всички тези химически продукти засега се внасят от странство, което и даде идеята за постройка на химически комбинат в „Солоподем“ за производство главно на калцирана сода, сода каустик, мелен оксихлорид, хлор и водород.

При тези перспективи предприятието в близко време ще има около 1000 души работници, които заедно със семействата си ще стигнат цифрата 4.000 души. За нуждите на работниците и техните семейства, за нуждите на увеличаващото се население при селището „Солоподем“ управлението на предприятието реши да създаде модерен и добре планиран работнически град с всички приспособления и удобства за приятен човешки живот. Планът на този град е в процес на проучване и скоро ще бъде възложен за изработка. Изработени са плановите и е възложен строежът на 7 блока добре уредени и модерни работнически жилища.

Г-да и г-жи народни представители! Парламентарната група на Българската работническа партия (комунисти) намира за законопроект за постройка на химически комбинат за напълно навременен и извънредно необходим, а също така и мястото за постройката на комбината — при „Солоподем“, Провадия — напълно подходящо, предприятието стопански оправдано и целесъобразно, и за да внесе своите усилия за осъществяване задачата, поставена от първия отечественофронтовец у нас др. Георги Димитров за превръщане страната от земеделско-индустриална в индустриално-земеделска такава, ще гласува единодушно законопроекта, като си запазва прелото да предложи някои изменения в текста на законопроекта. (Ръкоплескания)

Председателстващ Георги Трайков: Има думата народният представител Васил Чобанов.

Васил Чобанов (с): (От трибуната) Г-да народни представители! Преди два дена ние се поздравихме с едно действително велико историческо дело — с народната република, която ще донесе щастие и благополучие на нашия народ. Но какво се разбира под тези думи „щастие и благополучие“? Дали това е някоя отвлечена фраза, дали става дума за демокрация, за свобода, за култура?

Г-да народни представители! Когато употребяваме тези, бих казал, ипак хубави красиви фрази, нека да бъдем по-конкретни и да обясним тяхното съдържание. Под „благополучие“, под „благодействие“ аз разбирам само стопанско благополучие или благоденствие, защото стопанството, стопанските системи са основата на всички ония хубави лозунги „демокрация“, „свобода“, „народна република“ и пр., които ние изнасяме. Трябва да кажа от мое гледище и от гледище на нашата парламентарна група, че всичко това означава само едно — че става дума за съвместни стопански системи, за стопански преобразования, които покриват нашите понятия за „демокрация“, „свобода“, „народна република“. В същност борбите, които народите водят за сменяване на обществени и политически строеве и системи, не са освен борби за сменяване на стопански системи, за икономически преобразования.

В този ред на мисли трябва да кажа, че на нашата отечествено-фронтонска власт и на нашата народна република ще трябва да дадем едно конкретно стопанско съдържание. Особено що се отнася до нашата народна република, ние трябва да я изградим преди всичко на стопански начала, трябва да й дадем ново стопанско съдържание.

Стопанската политика на Отечествения фронт, за която се е говорило много тук от това място, е известна. Тя има за цел преди всичко да създаде стопанско, икономическо благополучие — другото ще дойде после само — на трудещите се маси от села и градове.

Но, г-да народни представители и г-жи народни представительки — понеже виждам вече една народна представителка, а досега нямаме —

Д-р Вера Златарева (з): Другите са на важно заседание.

Васил Чобанов (с): Няшо! Аз не правя упрек. — Стопанската политика на Отечествения фронт е политика, която има пред вид неумолимост, неизбежност, стопанско развитие на света. Познавайки и изследвайки законите на туй развитие, Отечественият фронт налага своята политика към него. Искам да кажа, че не

се касае до една утопия, до едно пожелание от чувства, от любов към народа. Не, Познавайки именно тези неизбежни, неумолими закони на общественото и главно — стопанско развитие, Отечественият фронт насочва своята стопанска политика по такъв път, че да даде максимум щастие и благоденствие на народа. Ние държим сметка за условията, държим сметка за възможностите, защото сме най-големите реалисти. Трябва да кажа, че сега отсъства най-големият реалист тук, др. Георги Димитров. Затуй, когато ни обвиняват често пъти, че ние така бързо, отведнаж, внезапно искаме да правим преврати в областта на стопанството, трябва да кажа, че това не е вярно. Доводът за това е нашата стопанска политика, която остава доста чувствително място и за частната собственост, и за частно-стопанския сектор. Това се знае, за да не повтарям тук мисли, които много пъти са изтъквани.

Но именно знаейки законите за икономическото развитие и държейки сметка за тях, ние трябва да кажем, че развитието отива към колективните форми на собственост. Шем-нешем, ние не можем да спрем туй развитие и ще трябва да се нагодим към него. Но понеже туй преминаване към колективните форми на собственост не може да стане така бързо и рязко, и понеже икономически сме изостанали назад, и понеже сме реалисти, и понеже сме в тъй наречената отчественофронтонска епоха, междинна епоха, ние, приспособявайки нашите усилия към естествения ход на нещата — ние не ритаме срещу ръжена — ще трябва да имаме една особена стопанска политика, каквато е стопанската политика, която води Отечественият фронт.

Г-жи народни представительки и г-да народни представители! Това е една тема, по която може да се говори дълго, но няма време за нея тук при разглеждане на този законопроект, който ни се предлага. При все това обаче по необходимост трябва да кажа още две думи.

Ние искаме да се развият до максимум производителните сили на нашата страна. Ние искаме, на тези производителни сили да се даде простор да творят бъдещето на нашия народ — стопанското преустройство и благополучие. И ако ние съборихме монархията и установихме нова форма на държавно управление — републиката — то е затуй, защото намираме, че монархията е вече пречка за развитието на производителните сили. Ние трябва да дадем простор на тези сили да творят. Така е било и по-рано, в другите епохи. Че нима капитализмът не дойде именно затуй, за да осъществи своята историческа мисия, да замести феодализма? Рамките на феодалната система бяха тесни, неудобни вече за капитализма, стесняваха го, и затуй те се пръсна под напора на развитието на обществените сили. И нека си го кажем: капитализмът изигра на първо време своята историческа роля на една прогресивна система, на една творческа сила. Той обаче днес е вече негоден — той е пречка за развитието на производителните сили, и ние минаваме към друга форма.

Е добре, за развитието на производителните сили в една страна какво трябва? Очевидно, трябва индустрия. Ще кажете: как индустрия! Вие поддържате европейците, които постоянно говорят за индустрия! Вашите разбирания са все купени едно време от Запада, без да държите сметка, че сме предимно земеделска страна! Не, г-да народни представители — не. Индустрия — това значи да разработим всичко, което е ценно у нас, преди всичко нашите природни богатства, това, което крие земята в своите недра, което е общо национално достояние, общонародно богатство. Ние трябва да го използваме. А ще го използваме само чрез индустрията. Не е празна приказка, че ние не можем само с нашето примитивно, но ако щете и модерно в бъдеще земеделие, да изхраним нашия народ, да му дадем горе-долу едно сносно съществуване. Не. Ние трябва действително да комбинираме нашето стопанство така, че земеделието да черпи своите, тъй да се каже, помощи от индустрията, а индустрията да черпи своите суровини от земеделието. Но аз казвам, че индустрията ще има още един друг голям източник — не от земеделието, а направо от недрата на земята. И аслъ там е основата на индустрията.

Ето сега в този законопроект става дума да използваме едно голямо природно богатство, което имаме на 8 км. от Провадия. Как трябва да го използваме? Действително интересна е историята на откриването на това богатство. Преговаряващият другар провадийчепецът Илия Добрев ни каза за тази история. Много случаи се открива това богатство в 1916 г. И аз искам да кажа две-три думи за него. Може би не ще бъде много занимателен, ако повтори някоя работи, но се налага да ги повтори, трябва да ги повтори, за да дойда до известни заключения и поуки.

В 1916 г. се открива този солени извор от народа. Кметът на Провадия Недю Петров телеграфира до д-р Радославов: „На 8 километра от Провадия се откри солени извори“. Д-р Радославов съобщава на своите провадийски депутати, двама радослависти: „Защо стоите тук, върхете вземете концесията“. Единият от тях се поколебава, а другият се опитал, но не успял. Но имало вълхви около министерствата, които шета и подслушват. Двама чиновници от Министерството на търговията запазват периметри при Провадия. Те проследяват съобщението на кмета Недю Петров, добър човек — Бог да го прости, заслужава да се каже това, макар да е бил радославист — и той изгървал концесията, за която после е настоявал. Поуката, заключението от туй ще направите вие.

Намира се един добър кмет който е искал да запази за гр. Провадия туй голямо природно богатство. Намира се един министър, който иска да го даде на онези, които са приближени към него, на оная когерия която управляваше безотговорно, безконтролно и която крадеше както можеше, дори крадеше и по този начин — от нашите големи национални богатства. Ето едното заключение.

До второ заключение искам да дойда. В 1922 г. синдикатът „Общ подем“, който обединява няколко селски кооперации по онова време, — хора неукни, хора, които не са много учени, но с здраво чувство, с един инстинкт, с една кооперативна и обществена интуиция, — веднага повисва на всяка цена да купи концесиите. И купува тези концесии за 50.000 лв. в онова време — забележете. Пренесете се в този момент, близо 30 години назад, и вижте какво означават 50.000 лв., особено за един синдикат, който е толкова пестелив, който е толкова, бих казал, скъперник по отношение даването на пари за нещо, от което не знае какво ще излезе.

Но тази интуиция на народа, това негово върно чувство, което го ръководи, този голям обществен, бих казал, замах, който прояви той, е и нашата опора днес, г-да народни представители! Народът като колектив никога не греши. Той винаги представлява нещо много по-голямо от отделната личност, колкото и тя да е велика. Това не са мои мисли, а са мисли на Сталин, записани на входа на Третяковската галерия, в друга форма казани. Така че поуката, която трябва да изнесем тук, е, че народът като колектив има големи и по-големи способности от нас да предвижда онова, което се отнася до неговото благополучие.

Законопроектът, който се предлага, е и първата наша крачка да преминем от думи към дела. Ето отдава се пръв случай да почнем осъществяването на една голяма наша идея, да се втурнем в нашата страна с голям замах, да развием производителните сили на нашата страна именно в тази област, да разработим природните богатства, за да служат те на индустрията, но да служат и на земеделието. Ще има производи, които ще служат и на земеделието. Ето ви първата стъпка към всеобщото икономическо развитие на нашата страна, което ще повдигне стопанския и културния потенциал. Нека да благодарим преди всичко на нашите селяни в този синдикат, които преди 24 години имаха щастливата идея да откупят концесиите от двамата притежатели, за да можем днес да почнем осъществяването на онези мероприятия, които се предвиждат в нашата отечественофронтова стопанска политика.

Вие, които не сте минавали по линията Варна—София, нямате идея какво представлява това предприятие. Малцина от вас имат идея, защото малцина са си сторили труда, поне от любопитство, като екскурзанти да паднат малко в този завод. Като минете 8 км. от Провадия, вие ще видите от двете страни на гара Мирово фабрика с високи комини. Може би вие знаете от репортажи, които се дават във вестниците, че там се добива сол от вода, но как става това, как е могло да стане, какво ще стане в бъдеще, малко бихте научили, ако не отидете сега, на самото място да видите.

Когато отидете в това предприятие, вие ще изпитате чувство на гордост, особено сега, във времето на Отечествения фронт, че наистина тук се твори нещо, а най-главно, че ще се твори нещо много ценно, много съществено. Наистина има всички изгледи, всички условия, това предприятие, което произвежда днес сол и което ще се нарече „Минно-индустриално предприятие химически заводи „Солоподем“, да стане една цялостна система от химически заводи, които ще задминат Чирковите заводи тук, край София, защото там ще се произвеждат не 5—6 деривата, а 5—6 производа. Г-да народни представители! Аз съм невежа в това отношение, но специалистите казват, че може да се произвеждат около 80 химически производа от сол: на първо място калийрана сода, необходимата за нашата стъкларска индустрия; на второ място сода каустик, необходима за нашето сапунарство и бояджийство; сода бикарбонат, разни хлориди, разни медни сулфати, сулфиди и пр., медна хлор и други производства, необходими за нашето земеделие, бояджийство и пр.

Вие не можете да си представите колко импозантна ще бъде картината след 5, след 10 години, когато цялата тази долина, цялото това поле ще се проглушава от сирените и свирките на тези фабрики, които наистина ще творят делото на благополучието и благоденствието на нашия народ.

След 10 години, или по-рано, като отидете там, вие наистина ще кажете: да, това всъщност е истина, това е факт, това вече не са приказки. Затуй аз казах преди малко: време е да пристъпим вече от думи към дела, да бъдат реализирани делата много скоро.

Д-р Васил Ханджиев (з): Досега не е ли имало дела? Вие казахте: „от думи да минем към дела“!

Васил Чобанов (с): Вие ме разбирате погрешно. По естеството на нещата, по динамиката на времето, ние бяхме принудени повече да говорим — при акцията, например за републиката, при изборите и при реди други политически акции, при които в това бурно време в това време на първичното наше устройство не може веднага да се пристъпи към стопански дела. Нека да си послужи с един израз от Евангелието: „В началото бе слово“. След словото идват дела. Така е, така се почва. Разбира се, във всички тези акции, във всички тези слова има дело — то се знае, че има дело — но аз говоря за стопанско дело, за стопанско творчество, и така трябва да ме разбирате. То се знае, че има дело, но аз говоря за стопанско дело, за стопанско творчество. Благодаря, че ме апострофирате, за да мога да се обясня.

Г-да народни представители! Законопроектът, който се предлага, има още една страна. Той осъществява програмата на Отечествения фронт още в едно отношение — колективната собственост в форма на една смесена, държавна или кооперативна собственост. Държавата участва чрез минни „Перник“, а кооперацията участва чрез синдиката „Общ подем“ в Провадия. Държавата участва непосредствено и чрез Българската земеделска и кооперативна банка. Това е една комбинация за случая, най-пригодна за нашите условия. Аз казах, че ние не действаме по шаблон, а според възможностите, според нуждите намираме съответните форми.

Тази форма е много пригодна. Защо? Защото държавата ще даде средствата респ. Българската земеделска и кооперативна банка, най-мощният финансов институт у нас, комуто е възложена задача и цел да твори нашата икономическа действителност по този път, който е начертан в програмата на Отечествения фронт.

Държавата се намесва и чрез минни „Перник“, в които има компетентни хора и където има усвоена от времето традиция, разбирання и компетентност, които тези хора ще вложат в новото предприятие.

Трябва да кажа, че тази форма ще даде най-хубави резултати. Ще се нареди така, както е предвидено в законопроекта, да имаме една демократична организация: да участвуват в общото събрание по 5 души представители на Българската земеделска и кооперативна банка, на минни „Перник“ и на кооперация „Общ подем“. Общото годишно събрание избира управителен съвет. Същевременно законът дава право на тях стопански организации да имат по двама представители в управителния съвет. Министерът на електрификацията от своя страна посочва за назначаване седмия — бих казал арбитър — представител на самото министерство. Това е много демократична организационна форма.

Но едно нещо е пропуснато. Аз смятам, че трябва да имат представител със съвещателен глас и работниците, профгрупата. Аз моля г-на министра да си вземе бележка и да се предвиди и представител на профгрупата на работниците, които тоже са заинтересувани в самото производство. Ние се мъчим да ги заинтересуваме, да ги привлечем към тази голяма идея, че развитието на нашето производство, на нашите производителни сили зависи преди всичко от тях и преди всичко е в тяхна полза, както е в полза на целия народ, който трябва да участва в производството в цялата страна със своя физически и интелектуален труд.

Други особени работи, които бих могъл да кажа по този законопроект, са следните. Погасяват се правата на концесионерите, защото концесионерите, като продадоха своите концесионни права, си запазиха все пак известни права. Какви са тези права? 3% от брутопечалбата от солта, която се получава чрез изпаряване. Значи ли какво значи това? Аз бях миналите години, а и сега съм адвокат на кооперация „Общ подем“, водих процесите й в качеството на неин довереник и зная какво представляват тези 3%. Имаше дела, по които чак в Касационния съд ходихме. Признаха да се спаднат от брутопечалбата само разходите по акцизи, а маса други разходи, които са от такова естество, каквото е акцизът, не се спадат, например разликата в навлото, която се плаща за солта. Нека да кажа, че солта има на гара Мирово, където се произвежда, същата цена, както в Хасковско. Тази разлика в навлото се плаща от фабриката. Това е една несправедливост. Затуй предприятието може да губи, но концесионерите винаги ще печелят, защото ще вземат процент от брутопечалбата.

Концесионерите си запазиха право — това говорих и др. Добрев — от каменната сол да получават 6%. Запазили си право да получават и 10% от брутопечалбата, ако се пристъпи към фабрикуване на тези производи, за които аз ви казах. Въобще запазили си доста хубави пожизнени ренти — собствено не пожизнени, а вечни ренти, които ще отиват от поколение на поколение.

В 1942 г. имах щастието или нещастие като представител на „Солоподем“ да участвам в създаването на законопроекта, който беше изработен тогава. Едвам прокарахме „Солоподем“ да влезе като съдружник на минни „Перник“. Помъчихме се да погасим тези права на бившите концесионери. Даже контрабандно турихме такъв член в законопроекта. Но когато дойде той да се гласува в Камарата, изчезна, защото заинтересуваните концесионери със своите връзки — пък и системата беше такава — успяха да уредят този въпрос според техните интереси и тези техни права не се погасиха.

Сега в законопроекта се казва, че тези права са погасени, но аз искам, г-да народни представители, да ви обърна вниманието върху следното положение. Значи ли това, че ще експроприираме собствеността? Лично мене ако питате — да пристъпим към експроприация. Но не зная, дали няма някакви формални пречки, защото казахме, че по новата конституция всичко, което се отчуждава, ще бъде заплачено. Исках в комисията да се прибави: „по справедлива цена“. Аз казах: по цена да е, без да се казва справедлива. Ако трябва да се сложи нещо за цената в закона, да се сложи, но ако мине законопроектът така, ще се тълкува, че става експроприация. Заинтересуваните ще кажат, че трябва да се плати, и ще заведат процеси, и при наличността на една бъдеща конституция, която признава, че експроприирането става срещу заплащане, може да получат по-големи цени.

Моего мнение е, да се предостави на Народното събрание то да определи цената. А тя може да бъде справедлива именно тогава, когато е минимална, защото бившите концесионери сто пъти взеха онова, което им се полагаше тук, гдето всичко е дадено от природата, където няма приложение нито на умствен, нито на физически труд. Отде накъде това, което е собственост на цял народ, те да го имат като свое богатство? Разбира се, аз не отричам възприетата система. Аз не поставям въпроса за експроприацията, защото е твърде деликатен. Лично мене ако питате, и нашата парламентарна група, ние сме за експроприация. Но по-скоро дръжжим на известни принципи, които лягат в новата конституция за нашата народна република, нека този въпрос да се обмисли в комисията.

Г-да народни представители! Не вярвам някой да се противопостави на този законопроект. Не вярвам да не посрещне някой с възторг и с радост внесенния законопроект за учредяване на минно-индустриално предприятие Химически заводи „Солоподем“. И аз ще кажа, че заводите „Солоподем“ ще бъдат наш стопански, икономически и обществен подем. (Ръкоплескания)

Нека, прочее, туряйки началото с този законопроект за учредяване на минно-индустриално предприятие Химически заводи „Солоподем“, да почнем системно, планомерно, организирано да използваме природните богатства и да използваме всички онези сили и енергия, които бликат в нашия народ. Нека да използваме този ентузиазъм, който има в нашия народ сега, при създаването на народната република — трудов ентузиазъм — за да създадем благополучие и щастие на нашия народ. (Ръкоплескания)

Председателствуваш Георги Трайков: Други оратори няма записани. Които приемат на първо четене законопроекта за учредяване на минно-индустриално предприятие Химически заводи „Солоподем“, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане на точка трета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за военните сили.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Йордан Чобанов (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за военните сили

Г-да народни представители! Службата в държавните и частни минни е специална и тежка, същевременно твърде важна за народното стопанство. Напоследък в мините се чувствувва нужда от млад кадър миньори, които да заместят постепенно старите. За привличане на млади кадри е необходимо да се предприемат редица облекчителни и насърчителни за младежите мерки. Една от тях мерки е: да се признае за военна служба и освободят от военен данък младежите, които работят 5 години без прекъсване като физически работници на подземна работа при държавни или частни минни, определени от Главната дирекция на природните богатства.

За целта необходимо е да се изменят и допълнят съответните текстове членове 46, 86, 88, 89 от закона за военните сили.

Моля ви, г-да народни представители, да приемете за разглеждане и гласуване приложенния законопроект.

Гр. София, август 1946 г.

Министър-председател, временно управляващ Министерството на войната: К. Георгиев.

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за военните сили

§ 1. Към чл. 46 се прибави нова точка:

в) младежите, които работят в държавни или частни минни, определени от Главната дирекция на природните богатства — поели задължение да останат минни физически работници на подземна работа в течение на 5 години без прекъсване от датата на подаването декларацията.

§ 2. Към чл. 86 се прибавя нова точка:

Отработилите по силата на настоящото изменение 5 години без прекъсване като физически работници на подземна работа при държавни или частни минни.

Министърът на електрификацията, водите и природните богатства, съвместно с министъра на войната — Щаба на войската, определя ежегодно, при кои минни какви и колко физически работници и при какви условия се освобождават от военна служба и от военен данък.

§ 3. Към чл. 88, буква „а“, се прибавя нова алинея:

За поелите задължение да останат физически минни работници на подземна работа в течение на 5 години без прекъсване.

Лицата, поели това задължение, които не отслужат 5 години като минни работници, се вземат на служба във войската на общо основание.

§ 4. Към чл. 89 се прибавя нова алинея:

Отлагането на минните работници става срещу удостоверения, издадени от Главната дирекция на природните богатства.

§ 5. Създава се нов чл. 89а.

Управленията на мините са длъжни да уведомяват своевременно съответните полкови окръжия за лица, които са поели задължение съгласно чл. 46, 86 и 88 да отслужат без прекъсване 5 години, като минни физически работници на подземна работа и са постъпили на работа, както и за случаите, когато поелите задължение не са го изпълнили.

Председателствуваш Георги Трайков: Няма записани оратори. Които приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за военните сили, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за техническата компетентност.

Стефан Стефанов (р): Да се приложи чл. 42 от правилника за външния ред — да не се чете законопроектът.

Председателствуваш Георги Трайков: Повече г-да народни представители са имали достатъчно време да проучат законопроекта, председателят предлага да не се чете. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на секретаря да прочете мотивите.

Секретар Йордан Чобанов (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за техническата компетентност

Г-да народни представители! Техниката е важен фактор за развитието и напредъка на всяка страна. От степента на нейното развитие, от степента на нейното внедряване в стопанския и обществен живот, от степента на нейното овладяване от даден народ се обуславя неговата култура, неговата стопанска и държавна мощ. Ролата и значението на техниката в съвременния живот растат всекидневно.

Но когато говорим за техниката, ние трябва да имаме на първо място пред вид нейните носители и творци, нейната жива сила — технически кадри. Върху тяхната дейност се гради развитието, напредъкът и усъвършенстването на техниката, успехът на техническото дело в страната. За да се постигнат обаче желаните резултати, необходимо е условията на техниците — висши, средни и низши — в нашата страна да бъдат правилно насочвани към една обща, координирана и задружна дейност за изпълнение на големите задачи, които им предстоят. А това налага да се определи правното и професионално положение на всички техници от всички категории, а оттук и взаимоотношенията помежду им, т. е. да се уреди въпросът за тяхната техническа компетентност.

Определяне компетентността на различните категории техници от различните специалности, т. е. определяне обема на работите, които те имат право да извършват, съобразно тяхната специалност и техническата им подготовка, е въпрос, който досега не е бил цялостно разглеждан и разрешен по законодателен ред; стоял е висш и спорен, а оттук и правното и професионалното положение на техниците от различните категории е останало неуредено.

На този въпрос се е гледало повече като на второстепенен, тясно професионален, който е бил предоставен за разрешаване от органите на Министерството на благоустройството, въз основа на откъслечни постановления в закона за благоустройството на населените места, който пък от своя страна е претърпял редица изменения. С правилника за строеже частни здания от 1881 г. и закона за благоустройството на населените места от 1898, 1905 и 1907 години този въпрос е бил разрешен в смисъл, че са били създадени изограничени права на техниците с висше и средно образование отнсно съставянето и прилагането на проектите за каквито и да било строежи и регулации. Законът за благоустройството на населените места от 1911 г. третира пак този въпрос, без да му е дал някакво определено и цялостно разрешение. Напр. в чл. 78 е казано следното: Министерството на о. с. п. и съобщенията установява, чрез специален правилник, кои от изложените специални работи и до каква степен могат да се извършват и подписват от кондуктори и земемери, сиреч техници със средно образование (чл. 80). Както този правилник, така и правилникът за инженерно-архитектурното тяло, предвиден в същия закон, не са изработени въобще. През 1928 г. е създаден законът за Министерството на обществените сгради, пътища и благоустройството, където пак се третира този въпрос, в глава V — техническата компетентност и практика. Но и тук разрешаването на въпроса се препраща да стане с правилник, който не е изработен и до днес.

И така, в продължение на повече от 30 години този въпрос стои неразрешен, което е в ущърб на обществените и държавни интереси. Наред с това, в други закони и правилници в различните министерства, се засяга също въпросът за техническата компетентност, чрез постановления, често противоречащи една на друга. Това положение е предизвикало в миналото несъкочими спорове и взаимни борби между техниците от различните категории, които безспорно се отразяват зле върху развитието на техническото дело в страната.

В миналото всичко това е поглъщало много сили и време на техническите кадри, а през фашисткия режим, в борбите между трите категории техници — висши, средни и низши, се е стигнало до ожесточение. И ако всичко това е могло да съществува тогава и е било търпимо, сега в отечественофронтовска България трябва да се прекрати. Но на практика споровете и неприязнените отношения в ред техническите кадри и борбите около този въпрос, който остана досега неразрешен, продължиха и след 9 септември 1944 г. продължават и сега. А това пречи за установяване на необходимото единство на техническите кадри, за успешното изпълнение на онези важни задачи, които им предстоят.

Всичко това налага създаването на този закон, който има за цел да уреди цялостно и изчерпателно тази материя: да създаде благоприятни условия за работа, творчество и проявление на всички техници, от всички категории в страната; да създаде предпоставките за прекратяване на досегашните пакостни взаимни ежби и борби в ред техниците в страната и ги насочи в пътя на задружна и координирана, творческа, техническа и обществена дейност за изграждане на нова отечественофронтовска България; да подпомогне процеса за вербуването на техническите кадри, от каквито държавата чувства голяма нужда, като създаде по-голям стремеж у младежите за придобиване на техническо образование — низше, средно и висше; да създаде по-голям професионален и обществен престиж на низшите и средни техници и с това да подсили стремежа у младежите да следват низшите и средни технически училища и се посветят на тази професия.

Въпросът за техническата компетентност би получал най-правилно разрешение, като се застъпи принципът осигуряване възможност на всички техници — висши, средни и низши, да творят и да работят по специалността си, всеки според своите познания и способности, при строг контрол на техническата власт, както е разрешен този въпрос във всички демократични и напреднали в техническо отношение страни.

Така би трябвало да се разреши този въпрос и у нас. Но поради създаденото положение, борбите сред техническите кадри около този въпрос и стремеше да се намери едно средно решение на поставената задача, в настоящия законопроект са прокарани ограничителни норми за техниците с низше и средно образование, а правата на техниците с висше образование остават неограничени. Самият законопроект, във всичките му постановления, е изработен въз основа на подробните проучвания на една комисия при Министерството на благоустройството, назначена с заповед на министъра под № 3935, от 14 май 1945 г. В тази комисия участват: представители на Министерството на благоустройството, представители на Съюза на българските инженери и архитекти, на Съюза на българските техници, на организациите на низшите техници, представители на Металургичния съюз при ОРПС, на завършилите специални и низши технически училища и технически школи в страната. Тази комисия, разделена на 12 подкомисии по специалности, изрази своите решения в протоколи, въз основа на които е съставен законопроектът. Трябва да се отбележи, че настоящият законопроект, построен върху началата, които са прокарани в него с ограничителните норми, не може да разреши напълно правилно въпроса за техническата компетентност. Но въпреки това, въпреки всичките му недостатъци в това отношение, такъв един закон ще означава голям напредък в сравнение с досегашното положение на неяснота и безначалие. Този закон, въпреки тези негови недостатъци, ще изиграе положителна роля за активизирането на техническите кадри, за развитието и напредъка на българската техника и народното стопанство. От това гледище този закон се явява една необходимост за отечественофронтската България и трябва да бъде създаден.

Наред с това в чл. 41 на законопроекта е застъпен принципът за авансирането на техническите кадри — низши, средни и висши. За разширяване правата и техническата компетентност на низшите и средните техници въз основа на придобитите от тях познания, опит, организаторски способности и пр., доказани чрез полагане на специален изпит за целта, без да придобиват с това по-голямо образование и по-големи титли. Това е необходимо от гледище да се поддържа у всички техници стремението за самоусъвършенстване и отиване напред в специалността им и в работата им като техници. Също дава се възможност на завършените от закона техници със средно образование да завършат политехниката по специалността си, по съкратена програма — за две години.

В глава V — преходни разпореджия, се урежда положението на различните групи завършени техници у нас, които не са завършили редовни технически училища.

С чл. 48 от законопроекта се урежда положението на техниците строители и техниците по архитектура.

В държавното средно техническо училище „Хр. Ботев“, от основаването му през 1908 г. до 1923 г., в строителния отдел бе застъпена и програмата по архитектурната специалност. Завършилите този отдел през горния период получаваха подготовка като техници и по общо строителство, и по архитектура. През 1923 г. се откри архитектурен отдел към училището, вследствие на което архитектурната специалност остана по-малко застъпена в строителния отдел. Но през 1930 г. архитектурният отдел бе закрит. Сега се предвижда да се открие наново архитектурният отдел, като материалът от строителния отдел на училището ще се разпредели съответно към двата отдела. С тези разпореджия се урежда положението на завършилите при досегашната обстановка.

Министерството на благоустройството смята, че този законопроект е една необходимост за настоящия етап от развитието на отечественофронтската общественост, техника и стопанство, и моли да бъде приет.

Гр. София, юли 1946 г.

Министър на обществените сгради, пътищата и благоустройството:
Георги Драгнев“

(Ето текстът на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТ

за техническата компетентност

Глава I

Общи положения

Чл. 1. Настоящият закон има за цел да определи компетентността, правата и задълженията на техниците от различните категории и специалности в страната.

Чл. 2. С настоящия закон се признават три категории техници — с висше, средно и низше техническо образование.

Чл. 3. Никой техник не може да бъде назначен на служба или да упражнява каквато и да е техническа практика в страната, както и да си присвоява титлула на известна техническа компетентност, докато не получи по надлежния ред разрешение от Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Чл. 4. За да може някой да бъде назначен на служба или да получи право на техническа практика, трябва:

а) да бъде български поданик.

Забележка. За небългарски поданици право за упражняване на техническа дейност в страната може да бъде разрешено от Министерския съвет, по предложение от министъра на обществените сгради, пътищата и благоустройството, при условие, че чуждите поданици удовлетворяват същите искания, които се предявяват към българските поданици;

б) да пригизават диплома за завършено висше, средно и низше техническо образование или диплом за висше образование до химия,

признато за такова от Министерството на народното просвещение, в съгласие с Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството;

в) да е стажувал една година при някое държавно или общинско учреждение или предприятие в страната. При отсъствие на държавни или общински предприятия, подходящи за отбиване на стаж по специалността на кандидата, министърът на обществените сгради, пътищата и благоустройството или министърът на съответстващото техническо министерство може да разреши, стажаът да бъде прекаран и в някое подходящо частно предприятие;

г) да е издържал след стажа държавен теоретически и практически изпит по специален правилник и програма, изработена от съответното на специалността техническо министерство и утвърдена от Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Чл. 5. Дипломите за завършено висше техническо образование в странство се легализират когато това образование е получено в учебно заведение, в което се предвиждат най-малко 8, а за инженер-земеметри най-малко 6 пълни семестри за следване по специалността, и то след като кандидатът е свършил с зрелостно свидетелство някое местна или чуждестранна пълна гимназия, или пригизава диплом за завършен курс от някое специално средно техническо училище.

Дипломите за завършено средно техническо образование в странство се легализират, когато това образование е получено в учебно заведение, в което се предвиждат най-малко 5 пълни години след свършване на българска или чуждестранна прогимназия, или 3 години след свършването на два класа от българска или чуждестранна гимназия.

Дипломите за завършено низше техническо образование в странство се легализират, когато това образование е получено в учебно заведение, в което се предвиждат най-малко две пълни години след завършването на българска или чуждестранна прогимназия.

Дипломите на завършилите българските висши, средни и низши технически училища не подлежат на легализиране.

Легализирането на дипломите се извършва от съответната комисия в Министерството на народното просвещение, в състава на която влизат и двама представители на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството и по един на Министерствата на електрификацията, водите и природните богатства, на индустрията и на войната.

Чл. 6. Званията, на които дават право дипломите, са:

а) за лицата с висше техническо образование званието, поставено в самия диплом;

б) за лицата със средно техническо образование званието техник по съответната специалност, обозначена в диплома;

в) за лицата със низше техническо образование званието майстор по съответната специалност, обозначена в свидетелството им.

На основание резултатите от изпитите, министерството обявява в „Държавен вестник“ имената и званията на лицата, които добиват право на техническа практика.

Чл. 7. Лицата с завършено висше, средно и низше техническо образование, които отговарят на условията по чл. 4 от настоящия закон, имат право на свободна практика по технически работи в областта на признатата им с настоящия закон компетентност, въз основа на дипломата им и издържания по чл. 4 изпит, а също и въз основа на издържания изпит от техниците със средно и низше техническо образование, по чл. 41 от настоящия закон.

Чл. 8. Добилият право на техническа практика, за да може да работи самостоятелно или да има право да открива частни технически бюра, трябва, след стажуването и полагането на държавен изпит, да е работил най-малко три години по специалността си в държавни, общински, обществени или частни учреждения, предприятия или технически бюра.

Чл. 9. Държавните, областните, общинските и обществените технически служби, с контролни и ръководни права, се заемат само от лица с завършено съответно техническо образование, съгласно щатните таблици за държавните и общинските служители, по реда на закона за длъжностите, цензовете и заплатите на държавните и общинските служители.

Чл. 10. Всички случаи на спорове по техническата практика и компетентност, които не могат да се разрешат от съответните технически служби, се обтжват по иерархически ред и се разрешават от Върховния технически съвет.

Чл. 11. На техническите лица, които заемат държавна, областна и общинска служба не се разрешава частна практика. На същите се разрешава да вземат участие в разни конкурси.

На такива — преподаватели в техническите училища, се разрешава частна практика, доколкото тя е съвместима с длъжността и не пречи на службата им.

Чл. 12. Във всички конкурси за архитектурни и технически работи имат право на участие всички техници — висши, средни и низши, по специалността си като журито се състои от инженери и архитекти от съответната специалност. Подробностите ще се уредят с правилник.

Чл. 13. Техниците на служба, както и на свободна практика, отговарят материално за всички вреди и загуби, причинени:

а) поради грешки в съставяните от тях проекти или при изпълнение и ръководене на работите по проекта, макар и не съставени от тях;

б) поради грешки и неспазване на техническите изисквания за изпълнение на работите, качествата и количествата на материалите, когато извършват, ръководят или надзират работите;

в) за прекомерни (повече от 20%) превъзвешения на количествата на изготвените от тях данни, с изключение на работите, които по-

ради своето естество не могат да се определят предварително с по-голяма точност;

г) вследствие на невземане достатъчно предпазителни мерки при строенето, ако те извършват, ръководят или надзирават постройките;

д) вследствие несъблюдението на строителните закони и правилата и преписанията на техниката на безопасността и надзора, отнасящи се до постройки, които се извършват, ръководят или надзирават.

За същите деяния, извършени умишлено или по непредпазливост, виновните отговарят по чл. 380, алинея първа от наказателния закон, ако не подлежат на по-тежко наказание. Наказателното преследване се възбужда служебно. Давността на наказателното преследване започва от деня, когато са се проявили последиците от извършеното деяние.

Чл. 14. В случаите, предвидени в чл. 13, по постановление на Върховния технически съвет при Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството, виновните лица могат да бъдат наказани, независимо от отговорността по предходния член, с лишаване най-много за 5 години от правото.

а) да бъдат проектанти, предприемачи, ръководители или надзиратели на държавни, областни, общински, обществени и частни постройки;

б) да вземат участие в конкурси за подобни постройки, като състезатели и като членове на комисията по преценка на конкурсите;

в) да се явяват като пълномощници или представители на разни фирми за държавни, областни, общински, обществени и частни предприятия.

Чл. 15. Лицата, имащи право на свободна техническа практика, които представят чужд проект за свой с цел да спечелят конкурса, се наказват с лишаване от право на практика за време от 1 до 5 години, за всеки отделен случай.

Забранява се присвояването авторско право (да се подписва в качество на съставител) върху работи, които не са продукт на непосредствено изпълнение на лицето. В случай че лицето е изпълнявало ръководни функции, предоставя му се правото да фигурира и се подписва като ръководител.

Чл. 16. Лицата, които си присвояват звание, на което нямат право, или по-голямо академическо звание от това, на което имат право, (чл. 6) се наказват с глоба до 100.000 лв., а при повторение — с лишаване до 3 години от дадените им от този закон права.

Чл. 17. Предвидените в членове 14—16 включително наказателни санкции се налагат от Върховния технически съвет при Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството, след утвърждаването им от министъра.

Постановленията на Върховния технически съвет относно лишаването от права подлежат на обжалване пред Върховния административен съд, а тези, с които се налага глоба — по реда на книга VI, глава 5, от закона за наказателното съдопроизводство.

Решенията в законна сила постановленията относно лишаването от права се обнародват в „Държавен вестник“.

Чл. 18. За всяка извършена техническа работа от: инженери, архитекти и техници на частна практика се заплаща възнаграждение съгласно таксовия правилник, издаден от Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството и утвърден от Министерския съвет.

Непоменатите работи и таксовия правилник се заплащат по споразумение.

Глава II

Права и компетентност на техниците с висше образование

Чл. 19. Лицата с завършено висше техническо образование, които отговарят на условията по чл. 4 на настоящия закон, имат право на свободна практика по технически работи в областта на признатата им от Върховния технически съвет компетентност и практика въз основа на диплома им.

Чл. 20. Лицата с завършено висше техническо образование и висше образование по химия имат неограничени права на техническа практика в кръга на признатата им компетентност.

Освен правилник, изработен от Върховния технически съвет, ще установи и регулира сътрудничеството на лицата с висше техническо образование от различните специалности.

Глава III

Права и компетентност на техниците със средно образование

Чл. 21. Лицата с завършено средно техническо образование, които отговарят на условията по чл. 4 на настоящия закон, имат право на техническа практика в специалната област на познанията, придобити съгласно програмата на съответното учебно заведение, въз основа на който е издаден дипломът им. В размер съгласно следващите постановления на настоящата глава от закона.

Чл. 22. Техниците-строители имат право да извършват следните работи:

а) да проектират и съставят книга за: III-класни пътища само при леки терени, а за главни I и II-класни пътища, когато оста им е определена; клонове за нормални железопътни линии до 5 километра, теснопътни железопътни линии, изключая такива при особено трудни терени условия, изискващи сложни съоръжения; водостопи и мостове от зидария, бетон и дърво до 10 м. отделен от ор., изключая статистически неопределени и стапни системи и железобетонни до 5 метра отвор, масивни неразложени подпорни стени от зидария и бетон, изключая такива със сложни фундаменти при разкисващи се и хлъзгави терени.

За частни, обществени и държавни сгради с обем до 1.000 куб. м., изключая постройки с художествена изработка, павилиони, постоянни изложбени сгради, луксозни хотели, монументални общински па-

лати, музеи, концертни сгради, гимназии, университети, а също и декоративни работи, като паметници, анвони, водоскоци, статуи и чешми-паметници, а така също се изключват онези архитектурни, които по местоположението си в населеното място се намират на представителни площади и главни улици или по предназначение са от по-съществено архитектурно и градоустройствено значение, както и строежите в населените места или част от такива с историческо, битово, старинно или курортно значение, съгласно закона за благоустройството на населените места.

За канали и водопроводи със съоръженията по тях на населени места до 1.000 жители, изключая прочистителните станции, септични ями, железопътни резервоари и помпени станции; за водопроводи и канали, за всякакви сгради и дворища във всички населени места.

За укрепителни и корекционни работи, като бунни паралелни съоръжения, диги и др., изключая такива по главните реки; водоползване, нагряване и отводняване до 1000 декара площ, изключая помпени станции, за реперирание на всякакви водни заведения; на нови водни заведения и узаконяване на такива до 35 к. с.;

б) да съставят железобетонни планове и изчисления за статистически определени отделни плочи, греди и колонии, но не и на цялостни железобетонни конструкции;

в) да снемат планове и скици на всякакъв вид съществуващи сгради;

г) да съставят книга и да бъдат технически ръководители на държавни, обществени и частни строежи до двойния размер на тези, които имат право да проектират, съгласно разпоредбите на настоящия закон;

д) да завеждат самостоятелно експлоатацията на отводнителни и напонтелни системи на обекти до 10.000 декара;

е) да извършват тахиметрични ортогонални ситуационни и нивелационни снимки, необходими и свързани с работите от тяхната специалност и компетентност където не се изисква триангулация или прецизна нивелация;

ж) да бъдат технически ръководители на индустриални предприятия, които произвеждат строителни материали — всички видове тухли, керемиди, циментови изделия, каменинови тръби, насталки, строително-каменотелски работи и др.

Чл. 23. Техниците по архитектура имат право да извършват следните работи:

а) да съставят проекти и книга за частни, обществени, държавни сгради с обем до 1000 куб. метра, изключая постройки с художествена изработка, павилиони, постоянни изложбени сгради, луксозни хотели, монументални общински палати, музеи, концертни сгради, гимназии, университети и декоративни работи, като паметници, анвони, водоскоци, статуи и чешми-паметници, а така също се изключват онези архитектурни строежи, които по местоположението си в населеното място се намират на представителни площади и главни улици или по предназначение са от по-съществено архитектурно и градоустройствено значение, както и строежите в населените места или части от такива с историческо, битово, старинно или курортно значение, съгласно закона за благоустройството на населените места;

б) да снемат планове и скици на всякакъв вид съществуващи сгради;

в) да извършват ортогонални, ситуационни и нивелационни снимки, необходими и свързани с работите от тяхната специалност и компетентност;

г) да бъдат технически ръководители на държавни, общински, обществени и частни строежи за обекти до двойния размер на тези, които имат право да проектират съгласно разпоредбите на настоящия закон;

д) да бъдат технически ръководители на индустриални предприятия, които произвеждат строителни материали: всички видове тухли, керемиди, циментови изделия, каменинови тръби, насталки, строителни каменотелски работи и др.

Чл. 24. Техниците-земемери имат право да извършват следните работи:

а) да предприемат, извършват и ръководят всякакъв вид геодезически снимки и съставят планове на населени места до 1000 жители на полски имоти с площ до 20.000 декара, на планински имоти (гори и горски пасища) с площ до 30.000 декара; да извършват основна и подробна нивелация за земеустройството и комасационни проекти, включително пътна мрежа на същите обекти без триангулация и прецизна нивелация;

б) да прилагат (трасират, координират и пр.) и поддържат регулационни, нивелационни и комасационни планове на всички населени и ненаселени места;

в) да съставят проекти и книга за отводняване и напояване на обекти с площ до 5.000 декара.

Чл. 25. Минните техници имат право да извършват следните работи:

а) да ръководят проучвателни и подготвителни работи в запазени периметри: на повърхността — посредством разкопки, проучвателни шахти, сондажи и други открити работи; подземно — посредством галерии, травербани, шахти, сонди и други подземни работи по предварително одобрен от администрацията по мините план;

б) да ръководят проучването, подготовката и експлоатацията на минни концесии с заети в работа денонощно подземни и наземни работници до 30 души. При заети в работа денонощно от 30—50 души подземни и наземни работници могат да ръководят минни концесии, ако те имат ангажиран за технически съветник минен инженер;

в) да ръководят проучването, подготовката и експлоатацията на всякакви кариери с подземни и надземни работи;

г) да ръководят каптиране на топли и студени минерални и други извори по план, изготвен от техник с висше образование;

д) да извършват и подписват всякакви земемерни и маркшайдерски подземни и надземни снимки, като: компаси, полигонови, тахиметрични и нивелация, свързани с проучването, подготовката и ек-

сплошността на запазени периметри, минни концесии всякакви карриери и кантажи, при условие, че там, където е необходимо, има за основа триангулационна снимка или прецизна нивелация;

е) да съставят и подписват скици за запазване на минни периметри и за отстъпване на всякакви карриери;

ж) да извършват съдебни и други експертизи, оценки и пр. по работата в запазени периметри, подземни и надземни карриери и минни концесии в кръга на разрешената им техническа компетентност;

з) да отворят самостоятелно технически бюра за извършване на работи в кръга на техните права и техническа компетентност;

Чл. 26. Техниците-лесовъди имат право да извършват следните работи:

а) да съставят стопански планове за всякакви обекти с низкостъблени гори, за низкостъблени до 2.000 хектара, а временни стопански програми за всички видове и категории гори и горски стопанства;

б) да ръководят и извършват всички работи във връзка със стопанисването на държавни, общински и частни гори по дадени стопански планове без годишни извлечения и маркиране по високостъблени гори;

в) да съставят проекти и ръководят окръгляването на горите; да извършват измерване и съставят геодезски планове на всякакви горски обекти в горски пасища, където не се изисква триангулация;

г) да съставят проекти за семесушилни, горски бараки и заслони, леки горски стопански постройки и да ръководят изпълнението им;

д) да съставят и прилагат проекти за горски пътища I, II и III класи и трупичиски; за водостоци и дървени мостове до 5 м. отвор;

е) да бъдат технически ръководители по специалността си на горско-индустриални заведения, фабрики и др. с капацитет 15.000 куб. м. фасонирана маса.

Чл. 27. Машинните, металните и аеро-техниците имат право да извършват следните работи:

а) да проектират: всякакви работни индустриални, земетелски и други машини, парни котли, съгласно закона за парните котли и резервоари; асансьори до половин тон, други подигателни механизми до 3 тона; силопроизводни машини до 25 к. с.; водопроводни и газоприводни инсталации с диаметър на входящата тръба до 2 цола; централни отоплителни инсталации до 100.000 кгр. кал в час; хладилни инсталации до 25.000 кгр. кал. в час при 10°C в изпарителя и плюс 20°C в кондензатор; и вичелационни инсталации;

б) по даден готов план да ръководят и извършват строежа и монтажа на машини, парни котли, резервоари, подигателни механизми, водопроводни и машинни инсталации, както и да обслужват същите;

в) да бъдат технически ръководители на индустриални заведения с обща мощност на двигателите до 200 к. с. по специалността им;

г) да изготвят планове и обяснителни записки за узаконяване на индустриални заведения с обща мощност на двигателите до 50 к. с.; д) да откриват занаятчийски работилници, въз основа на удостоверение за свободна техническа практика, където да извършват всички работи из областта на металната и машинна техника и свързаните с тях работи.

Чл. 28. Електротехниците имат право да извършват следните работи:

а) да проектират и узаконяват всякакви слаботокови, радиови и електро-медицински инсталации; всякакви електрически инсталации и за ниско напрежение в сгради и дворища; разделителни електрически мрежи за ниско напрежение, захранване от един трансформаторен пост; трансформаторни постове до 100 KVA и напрежение до KV; електрически централи до 100 к. с.; асансьори по електрическата схема на фирмата-строителка; всякакви индустриални заведения с мощност на двигателите до 50 к. с.;

б) да ръководят и извършват строежа и монтажа на всички обекти из областта на електротехниката, както и да обслужват същите;

в) да бъдат технически ръководители на електроснабдителни предприятия с мощност на двигателите до 1.500 к. с., на индустриални заведения с обща мощност до 200 к. с.;

г) да завеждат: електропроизводителни и телефонни централи, трансформаторни и токоизправителни станции, електрически лаборатории, изпитателни станции, всички видове електрически мрежи и далекопроводи, когато са към предприятието, където общият технически ръководител е инженер;

д) да откриват занаятчийски работилници, въз основа на удостоверение за свободна техническа практика, където да извършват всички видове работи из областта на електротехниката и свързаните с нея производства.

Чл. 29. Текстилните техници имат право да извършват следните работи:

а) да проектират и узаконяват всички текстилни и бояджийски индустриални заведения с мощност на двигателите до 50 к. с.;

б) да ръководят, инсталират и монтират текстилни машини и апарати и да обслужват същите във всички текстилни предприятия;

в) да бъдат технически ръководители на текстилни и бояджийски индустриални заведения с мощност на двигателите до 200 к. с.;

г) да откриват занаятчийски работилници по специалността си въз основа на удостоверение за свободна техническа практика.

Чл. 30. Техниците-мелничари имат право да извършват следните работи:

а) да съставят проекти и диаграми за мелнични, маслобойни, силозни, хлебопекарски и други подобни индустриални заведения, инсталации и машини до 100 к. с. и да узаконяват същите;

б) да ръководят и извършват монтажа на всякакви мелнични: маслобойни, силозни, хлебарски и други подобни инсталации и машини и да обслужват същите;

в) да бъдат технически ръководители на индустриални заведения из областта на специалността им;

г) да откриват занаятчийски работилници въз основа на удостоверение за свободна техническа практика, в които и да из-

вършват всички видове работи из областта на специалността им.

Чл. 31. Техниците-графици имат право да извършват следните работи:

а) да съставят планове и книжа за устройство, обзавеждане и узаконяване на инсталирани книгопечатно-графични предприятия до размери 6 специалности, 40 к. с., 90 работници и да ръководят инсталирането им;

б) да съставят скици и образци за художествени, книгопечатни и графични изработки и да ръководят изпълнението им;

в) да бъдат технически ръководители на всякакви държавни, общински, обществени, автономни и частни книгопечатни, графични предприятия до размер 6 специалности, 40 к. с. и 90 работници;

г) да бъдат технически уредници в книгопечатно-техническо отношение на държавни, общински и частни книгоиздателства;

д) да откриват книгопечатни, графични предприятия въз основа на удостоверението за свободна техническа практика.

Чл. 32. Техници по дървообработване и вътрешна архитектура имат право да извършват следните работи:

а) да проектират и ръководят направата на всички видове работи по мебелно столарство и тапицерство; строително столарство, резбарство, декоративно и мебелно бояджийство; автомобилно карусерийни работи и др.;

б) да бъдат технически ръководители на горско-индустриални заведения, на фабрики и предприятия по дървообработване и мобилировка;

в) да откриват дърводелски работилници, въз основа на удостоверение за свободна техническа практика, в които могат да извършват всички видове работи из областта на дървообработването.

Чл. 33. Пиротехниците и оръжейните техници имат право да извършват следните работи:

а) да бъдат технически ръководители в работилници и фабрики за производство на барути, експлозивни и други подобни с работници до 20 души;

б) да откриват и ръководят магазини за взривни вещества и всички видове оръжия и бойни припаси за тях, разрешени от законите в страната.

Чл. 34. Техниците-кожари имат право да извършват следните работи:

а) да бъдат технически ръководители на държавни, обществени, общински и частни кожарски заведения от всякакъв вид и размер;

б) да бъдат технически ръководители на кожарски търговски фирми и представителства, а също и на такива за кожарски машини и инструменти;

в) да инсталират машини, апарати и уреди за кожарската индустрия, както и за обслужване същите по готов план;

г) да откриват кожарски работилници и предприятия въз основа на удостоверението за свободна техническа практика, в които да извършват всички видове работи из областта на специалността им.

Чл. 35. Техниците-керамичи имат право да извършват следните работи:

а) да бъдат технически ръководители на индустриални заведения из областта на керамичното, стъкларското, циментово, гипсово и емайлно производства с мощност на двигателите до 100 к. с.;

б) да ръководят и извършват монтажа и инсталирането на керамични инсталации, индустриални пещи, генератори, сушилни и други;

в) да ръководят експлоатацията на надземни залежи за сурови материали, употребявани в специалността им;

г) да откриват занаятчийски работилници въз основа на удостоверението за свободна техническа практика, в които да извършват всички работи из областта на специалността им;

Чл. 36. Техниците от всички специалности и категории имат право да извършват следните работи:

а) да дават съвети на държавни, общински, обществени и частни учреждения и лица в страната по въпроси от техническо естество от специалността и компетентността им, както и да бъдат членове в комитети, предвидени в разните закони;

б) да извършват съдебни и други експертизи и да бъдат вещи лица пред всички съдилища в страната в кръга на компетентността им по настоящия закон;

в) да бъдат технически ръководители на търговски представителства и фирми по специалността им;

г) да откриват технически бюра по специалността си въз основа на удостоверението за свободна техническа практика;

д) да откриват и ръководят технически курсове из областта на своята компетентност.

Глава IV

Права и компетентност на лицата с нисше техническа образование

Чл. 37. Лицата, завършили практически технически училища, отговарящи на изискванията на закона за търговско-промишленото образование — „Държавен вестник“, брой 78, от 9 юли 1921 г., неспособили се с удостоверение за свободна техническа практика и на чл. 3 от закона за контрола на парните котли, имат право на техническа практика от всички работи из областта на познанията, въз основа на които са издадени свидетелствата им до размера съгласно следващите постановления на настоящата глава от закона.

Чл. 38. Лицата, завършили практическите механо-технически училища и получили майсторско свидетелство, неспособили се с удостоверение за свободна техническа практика, както и тези, добили такава чрез практика и положен изпит, работещи в областта на машинната техника, имат право да извършват по специалността си следните работи:

а) да монтират по готов план всякакви инсталации, двигатели, парни котли, работни машини и пр.;

б) да узаконяват индустриални заведения с мощност на двигателите общо до 10 к. с.;

а) да бъдат технически ръководители на индустриални заведения с обща мощност на двигателите до 50 к. с.

Чл. 39. Лицата, завършили практически електротехнически училища и получили майсторско свидетелство, неспособни се с удостоверение за свободна техническа работа както и тези, добили такова през практика и положен изпит, работещи в областта на електро-техниката, имат право да извършват по специалността си следните работи:

а) да ръководят и извършват монтажа по готов план за всички видове електрически инсталации и уредби, за силни и слаби токове; на всякакъв вид и системи разпределителни мрежи за ниско напрежение с дължина до 8 км.; на трансформаторни постове с мощност до 300 KVA, а само монтажа на такива с неограничена мощност;

б) да проектират и узаконяват електрически инсталации и уредби за осветление до 2 токови кръга и за домакински нужди до 15 киловата;

в) да узаконяват индустриални заведения с мощност на двигателите общо до 10 к. с.;

г) да бъдат технически ръководители на индустриални заведения с обща мощност на двигателите до 50 к. с.

Чл. 40. Лицата с придобита правоспособност като майстори-графични, с майсторско свидетелство по графическите занятия, имат право да извършват следните работи:

Да бъдат технически ръководители на частни, държавни, общински, обществени и автономни книгопечатно-графични предприятия до размери 4 средни специалности, 15 к. с. и 50 работници.

Глава V Преходни разпореджания

Чл. 41. Заварените техници със средно образование и 8-годишна практика имат право:

а) да се явят на изпит по специалността си при Държавната политехника по програма, установена със специален правилник, изработен от Академическия съвет и одобрен от Министерския съвет по доклад на министъра на обществените сгради, пътищата и благоустройството. След изкарването на изпита им се признават 2 или съответно 4 семестра по същата специалност за следване в политехниката;

б) да се явят на изпит по специалността си или по отдели от същата при Държавната политехника по програма, установена с горния правилник. След изкарване на изпита получават разширени права по цялата съответна специалност или неограничени права само по съответния отдел. Размерът на разширените права ще се определи от правилник.

Техниците с нисше техническо образование за получаване права на средни техници трябва също да имат 8-годишна практика, да положат изпит при съответното средно техническо училище по програма, изработена от Върховния технически съвет при Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Чл. 42. Лицата, получили титла „асистент“ до влизането в сила на закона за Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството от 1928 г., запазват титлата си и се ползват с неограничени права на техническа компетентност по специалността си.

Чл. 43. Завършилите полувисши технически училища преди влизането в сила на закона за благоустройството от 1911 г. или завършилите тези училища след влизането в сила на същия закон, но завързени като студенти при влизане в сила на закона от 1911 г., запазват придобитите си права.

Чл. 44. Завършилите полувисше техническо училище след влизането в сила на закона за благоустройството от 1911 г. се считат завършили средно техническо училище.

Чл. 45. Техниците без специално техническо образование, следвали и завършили устроните от Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството през 1908, 1909, 1911, 1923 и 1926 години курсове и изпити, навършили 10-годишна държавна или общинска техническа служба или доказана най-малко 10-годишна техническа практика, приравнени по права към завършилите средни технически училища, запазват придобитите си права.

Чл. 46. Лицата „геодези“ II клас и визири в закона за тях, публикуван в „Държавен вестник“, брой 1, от 1. IV. 1925 г., запазват звание си и се ползват с неограничени права на техническа практика по специалността си.

Чл. 47. Лицата, завършили железопътната школа при железопътния полк, открита през 1918 г., навършили 10-годишна държавна, общинска или частна техническа служба или доказана 10-годишна техническа практика, се ползват с права на технически компетентност по специалността си определена за техниците със средно образование.

Чл. 48. Лицата, завършили строителния отдел при Държавното средно техническо училище в София до 1923/1924 учебна година, се ползват с права и на архитектурни техници, но трябва да изберат и практикуват една от двете специалности.

Завършилите същия отдел след учебната 1923/1924 г. и тези, завършили след 1930 г. до откриването наново на архитектурния отдел при училището, се ползват с права и на архитектурни техници, ако са работили най-малко 5 години по архитектурната специалност на служба в държавни, общински, обществени и частни предприятия и учреждения или на частна практика, но трябва да изберат и практикуват една от двете специалности.

Чл. 49. Лицата, завършили закритите морски специални школи при флота в гр. Варна и закритите държавни практически механизмо-електротехнически и керамични училища в България, както и всички други, получили право на свободна техническа практика, като техници със средно образование, запазват правата си. Същите имат право да се явят на изпит за добиване на неограничени права на техническа практика по специалността си, съгласно чл. 41, алинея втора, от настоящия закон.

Чл. 50. Техниците от всички категории, проявили се като изобретатели, рационализатори и новатори по специалността си могат да се явят на изпит за добиване права на по-горна категория без да имат 8-годишна практика.

Чл. 51. Освобождават се от стаж и държавен изпит лицата с висше и средно техническо образование, които са били четници, партизани, политически затворници, интернирани по разни концетрационни лагери и военномобилизираните след 9 септември 1944 г. в част, която е действувала на фронта (признати права съгласно 7. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 4 януари 1945 г., протокол № 3, обнародвано в „Държавен вестник“, брой 30, от 7 февруари 1945 г.)

Глава VI Общи разпореджания

Чл. 52. Настоящият закон отменява всички други закони, постановления, заповеди и наредби в ония им постановления, които му противоречат.

Чл. 53. За специалности, неупоменати в настоящия закон, както и такива, които биха се създали или оформили след влизането на закона в сила, компетентността им ще се определи допълнително с правилник, изработен от Върховния технически съвет в духа на настоящия закон.

Чл. 54. Правилниците, предвидени в настоящия закон, трябва да бъдат изработени и утвърдени с указ в срок най-късно една година след влизането в сила на настоящия закон).

Председателствуващ Георги Трайков: Има думата народният представител Цоло Кръстев.

Цоло Кръстев (к): (От трибуната) Г-да народни представители! Пред нас е представен за обсъждане законопроекта за техническата компетентност.

Този законопроект е свързан с изграждането и укрепването на нашето стопанство. Оттук се определя и неговото огромно значение. Правителството на Отечествения фронт постави задача: нашата страна трябва да се индустриализира. Днес ние приехме закона за създаване на завод „Соломодем“. А можем ли да станем индустриална страна без техника и без технически кадри? Уреждането на въпроса за техническите кадри се явява едно от най-важните условия за разрешаването на тази задача.

Настоящият законопроект има именно тази задача — да разреши въпроса за техническата компетентност на различните категории технически кадри, да може да се изживеят досегашните спорове между тях и се изгради единството на всички технически кадри. Без това е невъзможно да се разреши въпросът за техническите кадри у нас и се излигне нашата техника на нужната висота. Но техническата компетентност извиква спорове между висшите, средните и нисшите техници, които напоследък поради законопроекта са страшно разгорени. Някои от висшите техници казват: „Може ли да се приравнят средните техници с нас? Това значи вулгаризация на техническото дело, понижаване на техническата мисъл, понижаване качеството на техническите кадри, убиване импулса в младежта да следва висшите технически училища“. Някой не мисли да извърши такова приравнение, нито предлаганият законопроект в своя чл. 41 постановява това. С него се цели само да се съпчат досегашните рамки на професионалното сектантство между различните категории техници, да се изградят нови отношения, които да отговарят на о.ф. действителност. Разширяването на техническата компетентност ще създаде импулс и подем всред средните и нисши техници не само в усвояване техническата практика, но и в усвояване техническата наука.

Хиляди таланти, които досега не са могли да се проявят и са загивали, сега ще имат възможност да се проявят. Ще се разгорят не само трудово съревнувание, но и съревнувание за техническа компетентност и издигане не само всред средните и нисшите техници, но и някои от висшите ще разберат, че и тяхната компетентност не е достатъчна, макар че имат диплом в джоба си. Най-напред са нужни техници не с формална дипломирана компетентност, а с творческа компетентност. Тогава няма да има спорове, а ще има творчество и всеки ще намери своето място. „Но чакайте“ — викат някои висши техници — „вие давате право на средните и нисшите техници да минат в областта на проектантството, в областта на творчеството. Това значи смърт на техниката“. В тяхното изложение четем: „Във всяка техническа дейност и творчество трябва да се разграничат ясно два момента: първият — творческият, проектантският, ръководният, и вторият — изпълнителният момент. И двата момента са еднакво важни и за всеки един от тях трябва да се подготвят необходими специални технически кадри“. И по-нататък продължават: „За първия момент — за проектирането и техническото ръководство — трябва да бъдат подготвени от висшите технически училища специалисти инженери, архитекти, земемери и пр. За втория, изпълнителния момент при всяко техническо мероприятие са необходими също така и велики и опитни техници — висши, средни и нисши“.

В тази няколко реда е изложено неправилното разбиране и отпакане на висшите техници към средните и нисшите техници. Тук е и ахилесовата пета на въпроса. Ако ние приедем това за вярно, то основната цел на законопроекта отпада. Тук е изразено професионалното сектантство и консерватизъм на някои висши техници, което засага представлява главната пречка за повдигане на техническата компетентност и трябва да се удри с всички сили по него. Могат ли да се разделят тези два момента — творчеството и изпълнението? Добрият творец ще бъде и добър изпълнител, а също добрият изпълнител не може да не бъде поне отчасти творец, проектант. Изпълнението не е фотографическа снимка а творческа дейност, в която изпълнителят влага и нещо свое. Ето защо

чрез законопроекта се цели да се помогне на средните и низшите техници, да не бъдат само шаблонни и слепи изпълнители, а да бъдат в същото време и творци. Но това значи да счупим старите рамки и да създадем нови отношения между всички технически кадри. Трябва час по-скоро да се изградят техническите колективи, както в Югославия, за да могат всички техници да се учат, растат и творят и по този начин да се даде възможност и на средните и низшите техници да участвуват в конкурсите, да творят. Това разбиране аз ще подкрепя с думите, казани от вожд на българския народ, др. Георги Димитров, в неговата реч пред конгреса на средните техници: „В обявените конкурси обаче не се допуска участието на техниците. Аз питам: защо? Кой разум диктува такова сектантство, консерватизъм и ретроградство?“ И по-нататък: „Те не са обикновени изпълнители, да копаят земя и прехвърлят пръст, а работят не само с ръцете си, но и с мозъка, с главата си. Техният труд е творчески труд.“ С тези няколко думи ударът е точно в ахилесовата пета. Позицията на някои висши техници, да делят творчеството от изпълнението, а оттук да делят и техническите кадри, е явно неправилна. Колкото по-скоро разберат те това, толкова по-скоро ще се премахне една от главните пречки за единството на техническите кадри.

С настоящия законопроект за техническата компетентност ние не приравняваме, а само разпиряваме правата на средните и низшите техници. Те трябва да знаят, че такива права ще получат само ония, които проявят способности, а не анбюк. Законопроектът постановява, че ще получат права ония, които издържат съответния изпит. От тази трибуна ние апелираме към тях, да напрегат всички сили не само за усвояване техническата практика, но, за да бъдат добри изпълнители-творци, те трябва да усвоят и техническата наука. Техниката не търпи некадърници, а най-малко ние мислим да създаваме такива. Това се подкрепя и от чл. 50, през който се пречупва същността на законопроекта. Ония, които са откриватели, изобретатели, създатели на нови способности в работата, да имат право да се явят на изпит без да се чака нужният срок. Не само това. Такива ще бъдат награждавани и ще им се даде пълен достъп до всички училища, за да могат да повишат своята техническа компетентност.

За да се постигнат обаче желаните резултати, необходимо е, усиления на техниците — висши, средни и низши — да бъдат правилно насочвани към една обща, координирана и задружна дейност за изпълнение на големите задачи, които им предстоят. А кой трябва да осъществи това ръководство? Министерството на благоустройството е, което осъществява това ръководство. Но ръководящите среди не само не помагат за осъществяването на тези задачи, а пречат и продължават да карат постарому. Непрекъснатите опити на другаря министър Георги Драгнев, да внесе отечественофронтски дух, се разбиват в стената на бюрократизма, предприемаческия дух, който владее в министерството.

Ето този законопроект, след 10-месечни родилни мъки, може да стигне до Парламента. Кой пречеше на това? Висшите техници, които заемат ръководни места в министерството. А колко още законопроекти чакат, за да бъдат разработени в министерството! И вместо да творят, те повече се занимават с назначения и уволнения. Уволни се инженер Караванов, затова защото се противопоставяше на предприемаческия дух и исцеше, министерството със свои кадри да ръководи строежите. Други, които също желаят да творят, са просто задължени. Ето четири месеца как е уволнен безпричинно врачанският районен инженер Газдов и друг не е назначен, въпреки мнението на Областния оф комитет и на всички народни представители от областта. И други подобни неща могат да се посочат. Ако другарят министър не намери сили в себе си да развърти метлата на чистката по-сериозно и не уволни някои от ръководящите висши техници, министерството не може да осъществи задачата си на ръководство и изграждане единството на техническите кадри.

Ето задачите, които си поставя настоящият законопроект. Чрез създаване нови рамки на техническа компетентност и нови отношения ще се укрепи и изгради единството на всички категории технически кадри. А имаме ли крепки технически кадри, ще имаме мощна техника — една от главните предпоставки за осъществяване на задачата, която ни постави вождът на българския народ — другарят Георги Димитров: „Ние трябва в скоро време да преодолеем тежките последици на фашисткото минало и в устремни темпове да превърнем нашата изостанала аграрна страна в развита, процъфтяваща индустриално-аграрна народна република.“ (Ръкоплескания)

От името на парламентарната група на Работническата партия (комунисти) заявявам, че ние присъемаме законопроекта и ще го гласуваме на първо четене. (Ръкоплескания)

Председателстваващ Георги Трайков: Има думата народният представител Георги Босолов.

Георги Босолов (з): (От трибуната) Другари народни представители! Най-напред трябва да подчертая, че представеният законопроект за техническата компетентност правилно разрешава всички наболели досега въпроси в областта на нашето строителство. Ние не можем да откажем, че о. ф. власт от самото начало показва че тя ще тръгне по нов стопански път. С този законопроект именно се разрешават, туря се край на споровете, които досега са били само във вреда на нашето строителство. Всички тези, които са имали за цел да построят каквото и да било, са видели какви големи пречки се предизвикват от това, че няма компетентни лица, които да подпишат съответния план, и не се знае докъде стига компетентността на нашите техници. Висши, средни, низши техници — това е техническата компетентност в нейните разграничения. Именно тук трябва да подчертаем, че министърът на благоустройството е имал големия кураж да се абстрахира от каквито и да било странични

подпушвания и да даде този законопроект в неговата пълна форма. Ако сте имали случай да прегледате всички закони по техническата компетентност в България, вие сте видели, че в основата на всички закони стои заинтересуваността.

Въпросите за техническата компетентност не са могли да добият своето правилно разрешение досега само затова, защото министърът, който е внасял известен законопроект не е бил нищо друго, освен проводник на странични внушения. Вие всички, които сте прочели този законопроект от началото до край, сте забелязали именно, че всеки техник е поставен на своето място. С две думи: всеки ще се движи в кръга на своята компетентност. Така представеният законопроект веднаж завинаги ще тури край на споровете, дали архитектът ще може да подписва план за малка железобетонна плоча и дали ще може да ръководи железобетон или ще трябва да търси съответния инженер; дали при прокарването на канал за клозета ще трябва да търси едн-кого-си с компетентност едн-каква-си или ще се обърне към близкостоящия техник. За всички строежи, за всички начинания, компетентността е ясно обозначена в този законопроект.

Ако един лекар в България умори един болен, ще кажат всички: умрял от своята болест. Но ако един техник в България направи една малка грешка и се събори постройката, или не излезе сполучлив водопроводът или далекопроводът, или фабричният комин веднага той ще бъде арестуван и изпратен да отговаря. Защо? Защото това, което той построи, се вижда.

Именно поради голямата загриженост да се постави нашето строителство на солидна база, когато ние ще можем да се опираме на съответното компетентно лице, а не да ходим при странични хора, за да ги питаме: елате да видите дали това ще издържи; именно за да не се случват неща, с които ние можем да бъдем изложени, този законопроект ясно показва кой какво ще ръководи.

Ние не можем да откажем, че техниците в България са много малко; че ако ние сме останали напълно, то е затова, защото у нас техниката е много пренебрегната. Но тя е пренебрегната по начало, защото не е посочена компетентността на нашите техници. Ние виждаме, че особено средните техници бяха много занемарени. На средните техници не беше оставено нищо друго, освен да бъдат едни помощници на висшите техници. Обаче на средните техници с този законопроект им се дават права, които те не могат да надхвърлят. Не може да се откаже също, че между низшите техници има лица, които по способности надвишават висшите техници. И затуй законопроектът им дава една възможност — да използват своя талант. Така, заварени техници с 8-годишна практика могат да добият по-голяма титла. Те могат да се явят на изпит, ако желаят да имат по-голяма компетентност.

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз поздравява министъра на благоустройството, че веднаж завинаги туря край на тази разюзданост, на това безначалие в нашата техника. Ние смятаме, че с този законопроект нашата техника се поставя на солидни начала; нашето строителство ще намери своите кадри, ще ги извика и постави в строителството, на което оф България отдавна е дала преднина в нашето народно стопанство. Ние всички ще трябва да се съгласим с мисълта, че техниката е основа на нашия напредък. Не можем да имаме напредък, ако техниката не е поставена на своето място.

И затова парламентарната група на Българския народен земеделски съюз ще гласува законопроекта в тази му форма, в която той се представя, като си запазва правото в комисията да предложи едно допълнение за техниците, които не са поменати в законопроекта и за които спомена и преждеговорившият другар Цолс Кръстев. (Ръкоплескания)

Председателстваващ Георги Трайков: Има думата народният представител Недялко Бояджиев.

Недялко Бояджиев (зв): (От трибуната) Г-да и г-жи народни представители! На вашето внимание е поставен законопроектът за техническата компетентност. В мотивите към законопроекта на министъра на благоустройството личи, че този въпрос е заемавал министерството още от 1881 г., когато е създаден правилникът за строене частни здания. По-сетне при създаването и изменението на закона за благоустройството на населените места от 1898, 1905 и 1907 г. са били дадени неограничени права на техниката.

Рационализация обаче, каквато е нужна при днешното културно и техническо развитие на науката, и досега не е извършена. Една организираност в работата и икономичност, чрез които да се пести време и труд, досега не е могло да се създаде. Компетентността е необходима, за да може да се въведе рационализацията до възможно най-дълбоки предели във всички области на човешката професионална дейност, особено по отношение на вложения труд. Компетентността е средство за предпазване на обществото и държавата от вреди и загуби от дейността на несведущи в своята професия лица.

Законопроектът застъпва низшите, средните и висши техници. То са: техници строители, техници по архитектура, техници земемери, минни техници, техници лесовъди, машинни техници, метални техници, аеротехници, електротехници, текстилни техници, техници мелничари, техници графини, техници по дървообработване и вътрешна архитектура, шротехници, техници кожари и техници керамични.

Ние имаме достатъчно техници в нашата страна. Според сведенията, които имам, имало частно практикуващи техници 1370. Това число показва, колко малко техници има у нас. Затова имаме много благоустройствени мероприятия, които чакат своя ред за разрешение.

Отечественият фронт си е поставил за задача да сложи на раз-
решение този въпрос и да го разреши. Това го е направил мини-
стерът на благоустройството.

Тези задачи са много. Между тях са: кадастриране и комаси-
ране на земите, за да може да се осъществи кооперативното обра-
ботване; изработване регулационни и нивелационни проекти за на-
селените места, построяване електротермални централи и електри-
фициране цялата страна, постройка и поддържане пътищата и дру-
гите съобщителни средства; държавни, частни и обществени ар-
хитектурни строежи, индустриализиране страната и още много
други, които няма да изброявам.

По отношение селските строежи, както за земеделското стопан-
ство или за жилище на самите стопани, желателно е Министерството
на благоустройството да изработи с компетентни свои хора-чинов-
ници типови проекти за земеделски строежи, които проекти да се
дават на земеделци-стопани безплатно.

Когато говорим за техническа компетентност, пред нас се от-
крива картината на живата сила, а също и делото на тая жива сила.

Няма спор, че за културното ниво на един народ, покрай него-
вите постижения в областта на науката, духовната и материалната
култура, се прави преценка и от неговите технически постижения.
Те са открити и върху тях се спира вниманието както на просве-
тения, така и на непросветения и всеки изнася своята критика в
положителен или отрицателен смисъл, според своето разбиране.

И след изминаването на столетия и хилядолетия техниката личи,
защото строежите не могат да се заличат, и по останките от тях
се прави преценка за културното ниво на народа, който е живял
по време на тия строежи.

Техникът, инженерът, архитектът, среден или низш техник,
който работи в тази област, трябва да е с нужната култура, под-
готовка и компетентност в своята работа, да владее техническите
постигания на времето. Той трябва да е завладял и усъвършен-
ствал последните постижения на културния човек, в научно и
техническо отношение.

Създаването на закон за техническата компетентност е наля-
жко, такъв трябва да се създаде.

Навременен ли е този закон или е закъснял? На този въпрос
всеки, без да е компетентен, ще си отговори. Достатъчно е да се
вгледа в регулацията, нивелацията, а даже и архитектурата на
благоустроящите се селища. Ще забележите, макар и на дребно
казано, че има градски улици с такава стръмнина, че коли с впрег-
нати коне или волове, а даже и моторни коли, не могат да изне-
сат товара си. Наклон невъзможен, недопустим. Другаде ще ви-
дите край улицата сграда, или напред към улицата, или навътре
а дъбра с по няколко сантиметри; ще забележите стъпала на тро-
тоара и ще чуете пронизно: „техническа грешка“! Това е неопит-
ност или небрежност, за да не кажем невежество.

Какви трябва да бъдат постановленията и основните начала на
закона? Трябва предложеният законопроект в комисията да се об-
съди и приеме, като се изхожда от следното: да определи задъл-
женията, отговорността, размера на техническата компетентност,
на разните категории техници според специалността им, въз основа
образованието, учебната програма и пр. от низши, средни и висши
учебни заведения.

При приемане на закона не можем да отречем теоретическата
подготовка, която техническите лица придобиват в учебните за-
ведения, защото това значи да отречем науката. Знаете какво е
науката. Не можем да отречем, че науката е кондензираният опит
на поколенията.

В законопроекта е предвидено, след 8-годишна практика, при-
знатите средни техници да бъдат приети във висши технически
училища с зачитане определени семестри. Също са определени и
размерите на работата, която всеки вид и специалност може да
извършва. Намирам, че те в комисията трябва да се обсъдят и съ-
образно компетентното мнение на разните специалисти да бъдат
приети. Придобитите досега права от известна категория техници
да не се отнемат или ограничават. Трябва да се установят правата
на всички категории техници.

В законопроекта ще забележите, че не се урежда положението
на завършилите Военното морско народно училище. Това училище
по-рано беше с два отдела, а през 1942 г. стана висше училище.
Дотогава беше признато за полувисше. Положението на завър-
шилите дотогава полувисшето училище не се уреди. Затова трябва
в закона да се уреди въпросът за тяхната компетентност, като за-
вършилите пълния шестгодишен курс на това училище се ползу-
ват с отредената техническа компетентност по специалността им,
като машинната, металната и електротехниката, приложими в ко-
рабонаването и корабостроенето. Ако е необходимо, в комисията,

след като се проучи този въпрос, може да се постави да бъдат
подложени на изпит върху разширената програма на сегашното
висше училище, след което да им се дадат дипломи за завършено
висше образование. Може би няма да бъде възможно това само
за завършилите по-рано, преди 10 или повече години, защото те и
сега вече заемат подходящи служби.

Спирам вниманието ви и върху още едно обстоятелство, което
не е предвидено. В законопроекта не се говори за процентите, които
техниците могат да получат при изработването на архитектурни
или други проекти. Според определените от Министерството на бла-
гоустройството проценти, предвидено е било досега да се дават 5%.
Това може да послужи като база. Смятам, че комисията трябва да
изработи такава таблица и да я има към законопроекта.

Намирам, че този законопроект е навременен. Отечественият фронт
туря едно справедливо начало с уреждане споровете между те-
хниците, които се създаваха и поддържаха в фашисткото минало.

С допълненията и корекциите, които комисията ще внесе в за-
конопроекта, ще дадем възможност на всички способни техници да
вложат своите усилия и познания в изграждане техническото дело
на републиканска България, за да го издигнем на онази висота, на
която желаем всички да го имаме. Така ще имаме една благоустро-
ена републиканска България с всички най-нови технически пости-
жения на науката.

Заявявам, че групата на Народния съюз „Звено“ ще гласува на
първо четене законопроекта, и след като в него бъдат направени
в комисията съответните изменения — и на второ четене. (Ръко-
плескания)

Председателстващ Георги Трайков: Други оратори няма
записани.

Кито приемат на първо четене законопроекта за техническата
компетентност, моля, да вдигнат ръка Мнозинство, Събраниято
приема.

Точка четвърта от дневния ред няма да разглеждаме, тъй като
отсъствува г-н министър-председателят.

При това положение дневният ред е изчерпан.

Ще вдигнем заседанието за утре, 15 ч., при следния дневен ред:
Одобрене на предложенията:

1. За одобрение 21. постановление на Министерския съвет, взето
в заседанието му от 24 юли 1946 г., протокол № 95, относно из-
носа на 252 кг. експортни цигари.

2. За одобрение 20. постановление на Министерския съвет, взето
в заседанието му от 7 август 1946 г., протокол № 103, относно
освобождаването от бандеролно право и др. 397 кг. цигари, отпус-
нати за нуждите на разни министерства.

3. За опрощаване таксите и обезщетенията в размер до 200 лв.,
дължими от частни лица и обществени учреждения на Главната
дирекция на железниците и пристанищата по наказателни поста-
новления, издавани въз основа на закона за реда по железните пъ-
тища.

Първо четене на законопроектите:

4. За изменение и допълнение на наредбата-закон за признание
за пенсия времето, посвещено във от служба, и пр. („Държавен
вестник“, брой 201, от 30 август 1945 г.).

5. За изменение на закона за обществено хлебопроизводство и
хипотекиране на селото.

6. За възстановяване жилищни и стопански сгради на лицата,
имотите на които се отчуждават за напрана, разширение или пре-
устройство на ж. п. линии и гарн, съоръжения и др.

7. За кинокултурата.

8. За уреждане членуването на служителите при Министерството
на индустрията и занаятите в фонд „Взвешаност“.

9. За освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. женските
благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчин гриж“
в Габрово

10. За централизирането на индустрията под управлението на
Министерството на индустрията и занаятите.

11. За учредяване Български синдикат за производство на из-
куствени торове и други химически произведения.

12. За оформяване правата на лица, построили етажи или части
от етажи върху чуждо място.

Който от г-да народните представители приема този дневен ред
моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 18 ч. 25 м.)

Подпредседател: ГЕОРГИ ТРАЙКОВ

Секретари: { ИОРДАН ЧОБАНОВ
РАДА НОЕВА

За началник на Стенографското отделение: ТОДОР АНГЕЛИЕВ